

*“ Gençler!.. Cumhuriyeti biz kurduk.
Onu yükseltecek ve yaşatacak olan sizsiniz.”
Gazi Mustafa Kemal*

CUMHURİYET KİMSESİZLERİN KİMSESİDİR - Gazi Mustafa Kemal

Hülya GEDİK
İstanbul Gedik Üniversitesi
Mütevelli Heyet Başkanı

Sevgili İstanbul Gedik Üniversitesi Öğrencileri,
Üniversitemizin çok değerli Öğretim Üyeleri ve Çalışanları,

Bütün dünyayı derinden sarsan korona virüs salgınının gölgesinde kutlamakta olduğumuz Cumhuriyetimizin kuruluşunun 97.yıldönümünü, koşullar ne denli olumsuz olursa olsun, yüreklerimizin derinliğinden yükselen bir gurur ve kıvançla kutluyor, başta Cumhuriyetimizin kurucusu, Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü ve silah arkadaşlarını; Türkiye Cumhuriyeti'nin sonsuza kadar tam bağımsız ve egemen bir ülke olması uğrunda, Kurtuluş Savaşı boyunca gözlerini kırpmadan şehit düşen kahramanlarımızı rahmet ve minnetle anıyorum.

Vatanımızın ve ulusumuzun bugün yüz yüze bulunduğu ve ulusal egemenliğimizi yakından ilgilendiren her konuda, aynı azim ve kararlılıkla, hayatları pahasına da olsa mücadelelerini sürdürürken şehit düşen asker-sivil tüm güvenlik mensuplarımızı da, aynı duygularla ve rahmetle anıyorum.

Üzerinde yaşadığımız coğrafyayı, kalıcı bir vatan olarak elde tutabilmemiz, ancak, yüreği vatan sevgisiyle bezenmiş ve çağdaş eğitimin tüm gereklerini yerine getirmiş bireylerin yetişmesiyle mümkündür.

İstanbul Gedik Üniversitemizin, bu hedefe kilitlenmiş eğitim kurumlarından birisi olmasından duyduğum gurur, bana Sevgili Babam ve Gedik Holding'in kurucusu Sayın Halil Kaya Gedik'ten mirastır.

Tarihsel akış içerisinde ve kaçınılmaz olarak, ne yazık ki 29 Ekim'leri, kısa bir süre sonra geliveren 10 Kasım'lar izlemektedir. Birinde uluşça onur ve gururun zirvesine ulaşırken, diğesinde acının ve hüznün derinliklerinde yok oluyoruz.

Aramızdan ayrılışının 82. Yılında, Atatürk'ümüzü minnet ve rahmetle anıyor, daima izinde olacağımızı ifade etmek istiyorum.

Cumhuriyet Bayramımız kutlu olsun.
Hepinize çalışmalarınızdan engin başarılar dilerim...

Türk Sanayiinin Birleştiren Gücü: Halil Kaya Gedik Biyografi Lansmanı Yapıldı

Gedik Holding'in ve İstanbul Gedik Üniversitesi'nin kurucusu Halil Kaya Gedik'in yaşam öyküsünün anlatıldığı, Nurten Yalçın Erus tarafından kaleme alınan "Türk Sanayiinin Birleştiren Gücü" adlı biyografi kitabının lansmanı, Gedik Holding Yönetim Kurulu Başkanı ve İstanbul Gedik Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Hülya Gedik'in ev sahipliğinde İDDMİB Başkanı Tahsin Öztiryaki, Diler Holding YKB Tuba Yazıcı, Sarten Ambalaj YKB Zeki Sarıbekir, HİSİAD Başkanı Çetin Tecdelioğlu, Koton sahipleri Gülden-Yılmaz Yılmaz çifti, Arzum YKB Murat Kolbaşı gibi iş dünyasının önde gelen isimlerinin de katıldığı tanıtımla yapılmıştır. Halil Kaya Gedik'in sanayiciliği, liderliği, girişimciliği, eğitim aşkı, paylaşımcılığı ve iyilikseverliğine ilişkin başarı sırlarının yer aldığı özgün bir biyografi olan Türk Sanayiinin Birleştiren Gücü adlı eser okunması ve ders çıkarılması gereken nice gerçek hikayelerin yer aldığı bir yapıt olmuştur.

Halil Kaya Gedik'in İstanbul Gedik Üniversitesi Armağan'ı olarak yayınlanmış biyografisi, yaşamındaki günümüzle bağı kurulabilen ve ışık tutan olayları açıklamaktadır.

O, mühendis ve girişimci kimliğiyle Türk sanayiinin gelişimine yön vermiştir. Sanayide kaynak sektöründe öğretisiyle ve engin bilgisi ile güçlü bir sanayici olarak belirginleştiği gibi, diğer yandan da yaşamının son yıllarında kuruluşu için büyük çaba sarf ettiği emek verdiği İstanbul Gedik Üniversitesini kurarak bu yolla da toplumdan aldığı topluma vermek isteyen bir lider olduğunu toplumun ve gelecek nesillerin bilgisine sunulmuştur.

Türkiye'nin ilk yerli Devrim Arabası projesi ekibinde yer almış Halil Kaya Gedik, Türkiye'nin aynı zamanda ilk kaynak mühendisidir.129 günde tamamlanmış Devrim Arabası projesinde görevli biri olarak yeniliklere ve buluşlara önem veren ve Türkiye'nin parlak geleceğinin sanayide gelişme ile gerçekleşeceği bilinci ile tüm çalışmalarını sürdürmüştür. Toplumsal kalkınma için ekonomik hedefleri eğitim ile birleştirmenin gereğini ülkesine ve devletine hizmet etmek için özümsemiş olan Halil Kaya Gedik, birçok nitelikleri ile sadece örnek bir aile babası değil aynı zamanda Türk Sanayisinin de babası olarak GEDİK HOLDİNG VE İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ için hatıralardan silinmeyecek GRUR kaynağıdır.

Prof. Dr. Nihat AKKUŞ
Rektör

Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti

24 Temmuz 1923 de Lozan anlaşması ile Türkiye Devletinin varlığı ve bağımsızlığı kabul edilmiştir. Modern Türkiye'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk 28 Ekim 1923 gecesi milletvekillerine ve yakın silah arkadaşlarına hitaben yaptığı konuşmada *"Beyler! Yarın cumhuriyeti ilan edeceğiz"* dedi. 29 Ekim 1923'te yeni tanınan Türk parlamentosu, resmi olarak Osmanlı İmparatorluğu'nun sonunu işaret eden Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu ilan etti.

Bu olay aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu'nun da sonunu işaret etmektedir. Bu olaylar olduğunda Osmanlı İmparatorluğu'nun neredeyse tamamı işgali altındadır. Osmanlı imparatorluğunun bu işgale karşı direniş de zayıftır. Müttefiklerin İstanbul işgali ve Osmanlı parlamentosunun dağılması Mustafa Kemal'in yeni yasama organını açması için de önemli bir neden teşkil etmiştir. 29 Ekim 1923'te yeni tanınan Türk Parlamentosu Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu da ilan etmiştir. Yine Yüce Önder Mustafa Kemal Atatürk oybirliğiyle Cumhuriyetimizin ilk Cumhurbaşkanı görevine seçilmiş ve Atatürk (Türklerin babası) adını alan Mustafa Kemal, oybirliğiyle Cumhuriyet'in ilk cumhurbaşkanı seçilmiştir. Meclis, Ankara'da açılması ile birlikte, Türk milli Kurtuluş mücadelesinin de Merkezi olmuştur.

Ulusal Kurtuluş Savaşı, Anadolu'nun yabancı işgalden kurtuluşu, modern Türkiye'nin sınırlarının Lozan Antlaşması ile uluslararası tanınması ve son olarak 29 Ekim 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla sonuçlanmış ve Cumhuriyetin ilanını ve Türk milletinin bağımsızlığını kutlayan binlerce kişi sokaklara akın etmiştir. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal, İnönü'yü ilk başbakan olarak atamıştır. 29 Ekim veya Cumhuriyet Bayramı- her yıl Türkiye genelinde kutlanan ve Türk dünyasında soydaşlarımız tarafından anılan resmi Türk bayramıdır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte Mustafa Kemal Atatürk Türk toplumunun ekonomik siyasi ve kültürel yönlerden geliştirecek reformları hızlandırmış ve ülkeyi modern bir toplum haline getirme yolunda önemli mesafe kaydetmiştir. Cumhuriyet'in katkıları ile vatanımızın bugünün modern, demokratik ve laik Türk devletine dönüştürülmesi mümkün olmuştur. Aslında cumhuriyetin ilanının bir önemli temel amacı da Türk toplumunu modernize etmektir. Bu amaç Türk Devriminin ayrılmaz bir hedefidir. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte iyileştirmeler ve reformlar hızla gerçekleşmeye başlamıştır.

Bütün bunlara ilaveten, *"Egemenliğin kayıtsız şartsız ulusta olduğu vurgulanmış ve ulusun kendi geleceğini tayin etme hakkına sahip olduğu açıklanmıştır. Türkiye yönetim biçimi parlamenter anayasal cumhuriyettir,"* ifadesi ile birlikte Türkiye Cumhurbaşkanı'nın yapılan değişikliklerle hükümet sisteminden parlamenter sisteme geçilmiştir. Büyük Millet Meclisi üyeleri tarafından seçilmesi esasa bağlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 97 yıllık tecrübesini bugüne kadar başardıklarının gelecekte neler yapıp yapamayacağını göstergesi olarak kabul edebiliriz. Evrensel değerlerin bilincinde, demokrasiye ve insan haklarına derin saygı duyan Türkiye, kurucusu Mustafa Kemal Atatürk ışığıyla sağlıklı ve mutlu bir geleceğe umut, şevk ve kararlılıkla bakmaktadır.

Prof. Dr. Berin ERGİN
Hukuk Fakültesi
İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku
Anabilim Dalı

Cumhuriyeti 2020 Türkiye'sinde Anlamak

1920'li yıllardaki Türkiye'nin manzarası ile 2020 Türkiye'sinin manzarası arasındaki resmi görmek gençler için araştırılması ve karşılaştırılmasını yapılması gereken bir 100 yıldır. 2020 yeni bir 100 yılın başlangıcıdır. Bu başlangıç, birçok ülkenin sınırlarının değişebileceği veya ortadan kalkabileceği bir yüzyıl olabileceği gibi, insanların birbirini seveceği, saygı duyacağı, ülkelerin, devletlerin birbirleri ile son derece düzeyli çağdaş hukuk kurallarına uyarak ve dayanarak ilişkilerini sürdürebileceği 100 yıl da olabilir. Bu yeni 100 yılın insanların mutlu mesut huzur içinde yaşayabilmeleri için devletlere düşen büyük görevler ve sorumluluklar vardır. Devletler öncelikle milletlerarası hukuka riayet edecekler ve kurallara uyacaklardır. Örneğin, imzaladıkları ve tarafı oldukları ikili veya çoklu anlaşmaların şartlarını yerine getirmek gerekir ki, sulh içinde bir dünya olsun. Kurallara uymak iyi ilişkilerin en başat şartıdır. İnsanlar bu yeni 100 yılda neden kurallara uymaları gerektiğini özümsemek durumundadır. Özümsememesi felaketlerin ardı arkasının kesilmemesine neden olacaktır. Oysa bu yeni başlayan 100 yılda insanların mutlu, huzurlu ve sulh içinde yaşaması için imkânlar bulunmaktadır. Bu 100 yıl insanların özlediği, beklediği, hayal ettiği bir yüzyıl da olabilir.

Yukarıda kısaca açıklamaya çalıştığımız gibi bir uygulamanın olabilmesi için 2020'nin 29 Ekim tarihinde 97. senesini idrak ettiğimiz CUMHURİYETİN bir etkisi, bir anlamı var mıdır?

Türkiye Cumhuriyeti Devleti vatandaşı olarak 1950'lerden sonra doğmuş olanların çoğunun bilinçlerinde Anadolu toprakları üzerinde kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bir Cumhuriyet olduğu konusunda ne bilinçaltında ve ne de bilgi olarak akıllarına konuyu düşünmek gelmemektedir. Gelmemesi esasen yönetim biçiminin Cumhuriyet olmasından ve bunun olağan olduğunun düşünülmesi ve bu bakıma da hiçbir tereddütlerin bulunmayışındandır.

Ancak gençler bilmelisiniz ki, eski bir terim olan CUMHUR ve CUMHURİYET kavramını ne ilköğretimde ve ne de orta öğretimde öğrenmeden üniversitelere gelmektesiniz. Bu durum eğitim konusundaki birçok eksiklikten kaynaklandığı gibi, Türk halkının demografik yapısının büyük ölçüde değişmekte olmasının da etkisi büyüktür.

Şimdi gençlere diyorum ki, Halk, Halk İktidarı olan Cumhuriyet neden önemlidir? Neden bunun farkındalığına varmanız gerekir?

Çünkü devlet yönetiminde toplumda eşitlik, adalet, özgürlük sağlayabilecek bugüne kadar bulunmuş ve kabul edilmiş en iyi devlet yönetim rejimi olan cumhuriyet, demokrasi ile birlikte kullanılır. Başka deyişle halkın kendine uygulanacak yasaların yapılmasında ve toplumun yönetilmesinde kendi yönetim erkini yine kendi iradesi ile temsilcilerine devrettiği bir sistemin adı olan demokrasinin var olabilmesi için cumhuriyet ile kardeş olarak birlikte devlet sisteminin esasını teşkil etmesi gerekmektedir. Batı düşüncesi olarak cumhuriyet ile birlikte demokrasiden bahsedildiğinde egemenliğin toplumun tümüne ait olduğu bir devlet modelinden bahis olunur. Burada cumhuriyet ve demokrasi kavramları özdeşleşir. Ancak tarihsel açıdan bu ikisi arasında zorunlu bir bağ yoktur. Demokrasinin olmadığı cumhuriyetler de vardır. Ancak Türkiye Cumhuriyeti Devleti dediğimiz zaman halkın temel unsur olarak esas alındığı bir yönetimden bahsetmekteyiz. Başka deyişle irsiyet, darbe veya devrim ile iktidara gelme durumunda, devlet modelinin cumhuriyet olarak anılması halkın iradesinin de varlığını açıklamaz. Egemenliğin seçim sistemi gereği temsilen cumhur (halk) adına kullanıldığı sosyal bir sistem ancak DEMOKRATİK CUMHURİYET olarak betimlenir. Bu bağlamda Cumhuriyet, Demokrasi ve Laiklik kardeşler. Birbirlerini tamamlarlar. İnsan özgürlüğünün en değerli sosyal bir kuram olduğu bilinci ile bilimsellik, insancılık ve laiklik eksenindeki kurumların varlığını bize armağan etmiş olan Mustafa Kemal Atatürk aynı zamanda bize Cumhuriyetin nice yüzyıllar yaşatabilme güç ve kudretinin de damarlarımızdaki asil kanda olduğunu da belirtmiştir. Cumhuriyetimizi ilelebet yaşatacak gençliğin varlığına inanarak 2020 yılında tüm Türk Halkının Cumhuriyet Bayramını İstanbul Gedik Üniversitesi Gazete Gedik'in sesinden kutluyorum.

Nice CUMHURİYET BAYRAMLARINA...

Prof. Dr. Selma ÇETİNER
İstanbul Gedik Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

Cumhuriyetin Kadınlara Kazandırdıkları

Eski Türklerde hukukun kaynağı “yasa” anlamına gelen “töre” idi. Törelere, adalet (könülük), iyilik ve faydacılık (uzluk), eşitlik (tüzlük) ve insanlık (kişilik) ilkelerine dayanıyordu. Dinsel kurallar, hukuk kurallarının dışında tutularak, din ile devlet işleri birbirine karıştırılmamıştı. Orhun Kitabelerinde, dinsel yetki sahibi kişilerin devlet işlerinde etkilerini gösteren bir bilgiye rastlanmamaktadır. Eski Türk toplumunda kadınlar evin haremlik kısmında yaşayan ve sosyal yaşamda hiç rolü bulunmayan bir zümre değildi. Kadınların sosyal ve dini yaşamda önemli rolleri vardı. Evlenme, boşanma, mülkiyet, miras gibi temel haklar bakımından cinsiyet (kadın olmak) bir mahrumiyet nedeni değildi. Baba kızı düşen payı, çeyiz olarak verirdi. Tek eşle evliliğin, Türk Ailesinin karakteristik özelliği olduğu tüm araştırmacıların ortak görüşüdür. Türk toplumunun, göçebe yaşantısı, ortak yaşamın, üretimin ve güvenliğin birlikte sağlanması ve sürdürülmesi, kadının konumunun geri plana atılmasını önliyordu. Aile meclisleri kadın ve erkekten oluşuyordu. Hakanın eşi “Hatun” unvanını alırdı ve önemli ölçüde iktidar sahibiydi.

İslamiyet’in doğduğu bölgelerde ise, bir devlet örgütü mevcut değildi. Arap yarımadasının orta kısmında bulunan Hicaz, Mekke, Medine, Taif gibi yerleşim birimlerinde yaşayan insanlar, bir devlet otoritesine ve bu otoritenin gerektirdiği yasal düzen içerisinde yaşamaya alışık değillerdi. Arap yarımadasının yalnızca kıyı bölgelerinde “devlet” olgusu vardı. İnsanlar silah ve savaş gücü ile kendilerini koruyorlardı, hukuki bir yapı yoktu. Kadın hak sahibi (süjesi) değil, hakkın konusuydu. İslamiyet’le birlikte Arap yarımadasının bu bölgesinde (ki her üç semavi din de bu yarımadadan çıkmıştır) kadın hakları bakımından çok önemli gelişmeler olmuştur. Örneğin sınırsız olan erkeğin evlenme hakkı dörde indirilmiş, erkeğin evliliği sona erdirmeye hakkı zorlaştırılarak üç talak ve eşinin bir başkası ile evlenmeden yeniden eski eşiyle evlenememesi kuralı getirilmiştir. Kadın İslamiyet öncesi terekeye dâhil bir mal iken, erkeğin miras payının yarısı oranında mirasçı olabilmeyi. Denilebilir ki, İslamiyet Arap yarımadasında kadınlar için devrim niteliğinde gelişmeler yapmıştır.

Türklerin İslamiyet’i kabulüyle, İslamiyet’te din adamı sınıfı olmadığı halde, İslam devletinde bir ulema sınıfı doğmuştur. Ancak yine de Türklerin İslam anlayışı Arap yarımadasından çok farklı olmuş, eski Türk Töresi ile İslami öğeleri ustaca sentez edilmiştir. Yönetimde katılımcılık, merhamet ve adalet ilkeleri temel alınır, bilgi ve akla önem verilir. Selçuklu hükümdarları bu dünyanın hükümdarı unvanını almışlardır. İslami kurallar, yalnızca kadı ve müftüler tarafından uygulanmışlardır. Nitekim Osmanlı Devleti zamanında da İslam Hukukuna bağlı kalınarak 1851 maddeden oluşan, “Mecelle-i Ahkam-ı Adliye” (Mecelle) Kanunu oluşturulmuştur. Bu kanun 1876-1926 yılları arasında elli yıl yürürlükte kalmıştır. Mecelle kadın erkek eşitliğine ve irade özgürlüğüne dayanmıyordu. Örneğin Mecelle’ye göre, evlilik kadın ve erkeğin velileri arasında yapılırdı. Bu nedenle velilerin zorlayıcı velayete dayalı yetkileri vardı. Aile ve miras hukukuna ilişkin hükümlere yer verilmemişti. Aile ve miras hukuku tamamen İslam Hukuku esaslarına dayanmaktaydı. Buna göre, erkek tek taraflı irade beyanı ile hiçbir gerekçe göstermeden evliliği sonlandırabiliyordu. Bunun için bir yargı kararına ihtiyaç da yoktu. Yine erkek birden fazla kadınla evlenebiliyor ve kadın mirastan erkeklere göre yarı pay alıyordu.

29 Ekim 1923’te cumhuriyetin ilanı ile birlikte yeni siyasal ve toplumsal ihtiyaca cevap verecek bir Medeni Kanuna ihtiyaç duyuldu. Nitekim Mecelle’de dahi zamanın değişmesi ile hükümlerin değişebileceği belirtilmişti (Ezmanın tağayyürü ile ahkâmın tağayyürü inkâr olunamaz md.39). Yeni Medeni Kanun (743 sayılı Türk Medeni Kanunu) İsviçre Medeni Kanunu esas alınarak hazırlandı ve 1926 yılında yürürlüğe girdi. Bu Cumhuriyet döneminde hazırlanan yeni Medeni Kanun erkeğin birden fazla evliliğine ve istediği gibi evlendirmeye sona erdirmesine izin vermediği gibi, kadının miras hakkını da erkekle eşitledi. Elbette zamanla dilde meydana gelen değişiklikler ve ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerdeki (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, İstanbul Sözleşmesi vb.) ilkeler çerçevesinde bu kanunda da değişiklikler yapma zarureti doğdu. 743 sayılı Medeni Kanun, 4721 sayılı Kanunla 2001 yılında değiştirildi ve 01 Ocak 2002 tarihinde Yeni Medeni Kanun yürürlüğe girdi. Halen yürürlükte olan bu kanun önceki Medeni Kanunun hem dilini daha sadeleştirdi hem de kadın erkek ayrımcılığı yapan (bazı hükümler kadınları korumak adına da olsa) hükümlerini kaldırdı. Bugün çağdaş, eşitlikçi demokratik bir Medeni Kanuna sahipsek, kadın erkek kanun önünde eşitse bunu Cumhuriyete borçlu olduğumuzu unutmamalıyız.

Caner AKGÜN
Gedik Sanat Genel Sanat
Yönetmeni

Atatürk ve Cumhuriyet Dönemi Müzik Yenilikleri

Cumhuriyet Dönemi’nde toplum içerisindeki dönüşüm Müzik Yenilikleri alanında da kendisini göstermişti. 1924 yılında faaliyete geçen Musiki Muallim Mektebi ile müzik alanında yetişen insan yaratılmaya çalışılırken memleketimizden ve yurtdışından uzman kişilerin görüşleriyle önemli bir geçmişe sahip müzik mirasımız canlandırılmaya başlandı. Üzerinde yaşadığımız coğrafyanın birçok kültüre evsahipliği yapmış olması, ifade biçimlerinin en arı göstergesi olan müzik alanında da oldukça çeşitli bir miras bırakmıştı bize. Cumhuriyet Dönemiyle bu miras evrensel nitelikte yöntemlerle işlemek gerekliydi. İlk hedef Anadolu’nun çeşitliliğini keşfetmek olmuştu. Bu doğrultuda Macar besteci Bela Bartok ilk türk operasının bestecisi Ahmed Adnan Saygun, ilk dönem bestecilerimizden Ulvi Cemal Erkin ve Necil Kazım Akses eşliğinde Anadolu’yu karış karış gezerek halk müziğimizin yapısını inceledi. Musiki Muallim Mektebi’nde yetişen gençlerin Avrupa’ya gönderilip eğitim almalarının ardından Cumhuriyet ateşiyle yurda dönen gençlerle birlikte 1935 senesinde Ankara Devlet Konservatuarı açıldı. Böylelikle Opera, Bale ve Orkestra alanlarında kurumsallaşmaya doğru ciddi adımlar atılmaya başlandı. 1936 senesinde Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası davetiyle sahne sanatları üzerine görüşlerine başvuru alan Carl Ebert, Konservatuardaki Tiyatro ve Opera Bölümlerinin kurulmasında önemli bir rol oynamıştır. Bununla birlikte Opera ve Tiyatro kurumlarının gelişmesi ve yurtdışı ile bağlantı kurmaları konusunda uzun yıllar hizmetleri olmuştur. Devlet Operamızın kurucusu Aydın Gün ve Devlet Tiyatrolarının kurucusu Muhsin Ertuğrul Carl Ebert’in bilgilerinden yararlanarak bugünkü köklü kurumlarımızın temellerini atmışlardır. Uzun yıllar süren bilinçli bir sanat hareketinin sonucunda Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığına bağlı Opera, Bale, Tiyatro ve Orkestra toplulukları uluslararası platformda yüksek nitelikte eserler vermeye devam etmektedir.

Bütün bu tarihi sorumlulukla birlikte Gedik Eğitim ve Sosyal Yardım Vakfı bünyesinde Gedik Sanat, Türk sanatçıların yaratılarını desteklemek ve uluslararası platformda duyurmak için tüm gücüyle çalışmalarına devam etmektedir. Gedik Sanat, Vakıf Kurucumuz Halil Kaya Gedik’in ışığında eğitim alanında İstanbul Gedik Üniversitesi, sanayii alanında ise Gedik Holding ile birlikte sanatın birleştiren yönüne dair projeler üretmeye devam ediyor.

Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün önemli mesajıyla yazıma son vermek isterim. Cumhuriyetimizin nice bayramlarını kutlamak dileğiyle. “Yaşam müziktir. Müzik ile ilgisi olmayan bir insan düşünemiyorum. Müziksiz bir yaşam zaten olamaz. Çünkü müzik, yaşamın neşesi, ruhu kısacası her şeydir. Ancak bugün dinletilmeye yeltenilen müzik, yüz ağartacak değerde olmaktan uzaktır; bunu açıkça bilmeliyiz. Şimdi günün ufukta ağardığını nasıl görüyorsam, mazlum olan ulusların da uyanışını öyle görüyorum. İstiklal ve hürriyetlerine kavuşanlar, aralarında hiçbir fark gözetmeksizin uyum ve işbirliği içinde olacaklardır. Bunu da sağlayacak olan evrensel müzik ve sanattır. Çünkü bir milletin yeni değişikliğindeki ölçü, musikideki değişikliği alabilmesi ve kavrayabilmesidir.”

Mustafa Cem Çolakoğlu
Gedik Üniversitesi Sağlık Kültür
ve Spor Daire Başkanı

Yurttaş Nedir?

Yurttaş katılımını esas alan demokratik devlet yönetimine cumhuriyet denir. Yurttaş cumhuriyetin ontolojik olarak paydaşdır; teminatıdır; aklıdır. Yurttaş cumhuriyetin anlamlı en küçük parçasıdır.

Bu bağlamda yurttaşın ne olduğunu incelemek, cumhuriyetin ne olduğunu anlamamıza yardımcı olacaktır. Yurttaş, bir yurda yurttaşlık bağı ile bağlı bulunan kişilerden her birine verilen addır. Peki, nedir, bu yurttaşlık? Kişileri yurttaş yapan nedir? Bir ülkenin kimlik kartını taşımak kişiyi yurttaş yapar mı? Ya da doğduğu yer, yaşadığı yer, konuştuğu dil, bağlı olduğu töre kişiyi yurttaş yapmaya yeter mi? Tüm bunlar yurttaşlık durumunun göstergeleri olmasına rağmen yurttaşlık kavramının tanımlanması için yeterli değildir.

Yurttaşlık bir bilinç durumudur ve tikel olgu durumlarında ortaya çıkar. Kişilerin özel hayatlarına ilişkin ya da toplum temelli olgu durumları karşısındaki davranışları ve muhakemeleri -ayırt edilmeksizin- yurttaşlık bilinçleri hakkında bizlere bilgi verir. Kişinin bilinç durumunun "yurttaşlık" kavramını algılaması için kişinin insan-doğa, insan-insan, insan-toplum ve insan-kamu erki ilişkilerinde bir "birey" olarak kendini konumlandırması gerekmektedir. Bu konumlandırma ve araştırma bireyin tüm bu ilişkileri sorgulamasına, değiştirip dönüştürme istencinin açığa çıkmasına neden olur. İşte bu "istenç" Yurttaşlık bilincinin yapı taşıdır. Eğitim düzeyi, sosyal statüsü, ekonomik durumu, cinsiyeti, dili, dini, geleneği, töresi ne olursa olsun iyi ve faydalı olanı gözeterek "değiştirip dönüştürme" istencine sahip bireyler yurttaşlık bilincine sahiptirler. Tıpkı 100 sene önce tam da bu "istenç"le Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kuranlar gibi.

Yurttaşlık bilincinin olmadığı yani yurttaşın olmadığı yerde cumhuriyet önemini kaybeder. Başta da söylediğim gibi: Yurttaş cumhuriyetin ontolojik olarak paydaşdır; teminatıdır; aklıdır. Yurttaş cumhuriyetin anlamlı en küçük parçasıdır. Bu bağlamda Cumhuriyet'imizin 97. Yılında yurttaşlığımızı gözden geçirmek O'nun gerçek yurttaşlarına borcumuzdur.

Her birini saygı ve minnetle anıyorum...

Özgür BİLLUR
İİSBF Siyaset Bilimi ve Kamu
Yönetimi Doktora Öğrencisi

Ulusal ve Evrensel Yönüyle Atatürk

Atatürk'ün çağdaşı devlet adamlarından üstünlüğü tartışma götürmez bir gerçektir. O, kendi ifadesiyle "Bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı" önderlik ettiği ulusal mücadele tüm mazlum milletlere örnek olmuştu. 1. Dünya Savaşı ile yüzbinlerce insanın ölümüne, daha fazlasının sakat kalmasına yol açan kapitalist Batı sistemi, yaşananlardan ders almamış, 25 yıl sonra dünyayı yeni bir savaşla yeniden kan gölüne çevirmiştir. Kapitalist-sömürgeci sisteme alternatif olarak ortaya çıkan Sovyet sosyalizmi ise ne Rusya'da, ne de etkisi altındaki coğrafyada umut verici sloganlarının içini dolduramamış ve yıkılmıştır. Milyonlarca insanın peşinden kurtarıcı gibi koştuğu Hitler, Mussolini ve Stalin gibi liderler, tarihin zalim diktatörler sayfalarında yerlerini çoktan aldılar. Atatürk ise her gün yeniden doğuyor.

Atatürk'ün fikirlerini ve yaptıklarını daha iyi anlamak için toplumun her kesiminde yoğun bir çaba var. O kadar çok yönlü bir insanla karşı karşıyayız ki, bugün sadece bir siyasetçi/devlet adamı veya bir asker değil; bir öğretmen, bir sanatçı, bir bilim insanı da ondan çok şey öğreniyor. Atatürk, halen geçerli olan bilimsel tespitlerinin yanında, olaylara ve olgulara yaklaşım biçimi ile de bize örnek oluyor. Hem Türkiye'de, hem de doğusuyla batısıyla tüm dünyada... Hindistan'da "Mustafa Kemal Paşa" isimlerine rastladığımızda, Fransa'da bir yazar ve rock sanatçısı(Loulou Dedola) "Ben Kemalistim" dediğinde gurur duyuyor, şaşırıyor ve mutlu oluyoruz.

Gurur duymakta haklıyız ama şaşırarak bir durum yok. Çünkü Atatürk fikirleri ile çağlar boyu insanlığa ışık tutan filozoflar gibidir. "Özgürlükten doğan bunalımlar ne kadar büyük olursa olsun, hiç biz zaman fazla baskının sağladığı sahte güvenlikten daha tehlikeli değildir." sözünü ele alalım. Dünyanın herhangi bir ülkesindeki herhangi bir üniversitede bu söz üzerine günlerce sürebilecek münazaralar düzenleyebiliriz. Milliyetçi bir aksiyon adamının böylesine evrensel bir lidere dönüşmesinin ve 100 yıl sonra bile yol gösterici olmasının dünyada örneği yoktur. Kişisel iradesini sonuna kadar kullanarak devrime önderlik eden bir liderin ağzından böylesine özgürlükçü bir cümle çıkması hayranlık uyandırıcıdır. Eski rejim taraftarlarının fırsat bulduklarında bir kalkışma için pusuda beklediği ve halkın henüz Cumhuriyet rejiminin ne olduğunu yavaş yavaş kavradığı bir dönemde "özgürlük mü, güvenlik mi?" ikileminde özgürlüğü seçmek için sanırım Atatürk olmak gerek!

Yılın herhangi bir gününde Anıtkabir'e gidin, her zaman bahçenin, müzenin ve mozolenin ziyaretçilerle dolu olduğunu göreceksiniz. Ben buna Ankara'da yaşarken defalarca şahit oldum. Ve her ziyaretimde mutlaka Türkiye'de yaşayan veya turist olarak gelmiş yabancıları gördüm. Anıtkabir Komutanlığının açıkladığı rakamlara göre milli bayramlar ve 10 Kasımlarda her sene yeni ziyaretçi rekoru kırılıyor.

Peki, bu olağanüstü sevginin sebebi ne? Onu her geçen gün daha fazla anıyor ve arıyoruz?

Bizce bunun 3 sebebi var:

Birincisi -ve en doğal- Türk milletinin; kendisine Anadolu topraklarında özgürce yaşamasını sağlayan İstiklal Savaşı'nın ve onu uygarlaştıran Cumhuriyet Devrimi'nin liderine hissettiği minnet ve saygıdır. Onun Türkiye Türkleri için hayati rolünü en iyi açıklayanlardan biri de Amerikalı ünlü tarihçi Justin McCarty'dir: "Atatürk olmasaydı, Türk belki Özbekistan'da olurdu, ama Trakya ve Anadolu'da kalmazdı. 100 yılda tüm civar büyük coğrafyadan sürülmüş ve katledilmiş Türklerin Konya Ovasından sürülmeleri ve atılımları ne kadar sürerdi sanıyorsunuz. Ne Türk, ne Türkiye kalırdı. Mustafa Kemal sadece ülkeyi kurtarmadı, Türk neslini de kurtardı"

İkincisi; Türk halkı özellikle son 30 yılda ülkenin Atatürk'ün çağdaşlaşma hedefinden uzaklaştığını, dahası Cumhuriyet Devrimi ile kazandıklarını kaybettiğini düşünmektedir. Siyasi ve ekonomik bağımsızlık, demokrasi, laiklik, hukukun üstünlüğü, kadın hakları, sosyal devlet gibi kavramlar -haklı olarak- Atatürk'le özdeşleştiriliyor. Toplumun her kesiminden, her meslek grubundan vatandaş bu saydığımız kavramlardan uzaklaştığımızı ve onunla kazandıklarını adım adım kaybettiğini düşündüğü için Ata'sına sarılıyor.

Üçüncüsü ise Atatürkçülüğün kimilerinin iddia ettiği gibi "modasının geçtiği" değil, aksine değerinin sadece Türkiye'de değil, tüm dünyada daha iyi anlaşılmasıdır. İnsanlık, yaşananlardan ders almadığı için sömürgecilik, ırkçılık, diktatörlük, ekonomik/siyasi adaletsizlik, terör ve dincilik 100 yıl önce olduğu bugün de dünyanın en büyük sorunları. Hatta artık kapitalizmin kâr hırsı doğayı ve tüm canlılarla birlikte insanlığın da geleceğini tehdit ediyor. Atatürk, sömürgecilik ve ırkçılığa karşı çağdaş ve hümanist milliyetçiliği, faşizm ve komünizm pek revaçtayken, o rüzgârlara hiç kapılmayıp demokrasiyi inşa çabası, sosyal adaleti tesis etmek için benimsediği halkçılık ve çağdaşlaşmanın temeli laiklikle bugün dimdik ayakta ve sadece Türklere değil, fikirleri ve yaptıklarıyla tüm insanlığa ışık olmaktadır.

Bize düşen görev, bilimsel araştırmalar yaparak, Atatürk'ün Milli Mücadele ve Cumhuriyet dönemi pratiği ile birlikte siyaset felsefesini de derinlemesine incelemek ve uluslararası çapta eserler ortaya koymaktır. Onun mücadele yöntemleri ve fikirlerini anlamaya sadece bizim değil, tüm dünyanın ihtiyacı var.

Dr. Orhan Çekiç
Atatürk İlkeleri ve Devrim Tarihi Öğretim Üyesi

Türkiye Bambaşka Bir Güne Uyanacak!

Tarih: 25 Temmuz 1923.

Bakanlar Kurulu Başkanı Hüseyin Rauf Orbay, yanında Meclis İkinci Başkanı Ali Fuat Cebesoy Paşa olduğu halde

Çankaya Köşkü'ne çıkmış, yaverlere Gazi'yi derhal görmek istediklerini bildirmişti. Heyecandan adeta titriyordu..

O sabah Fuat Paşa'yı aramıştı Rauf Bey:

"İsmet Paşa'nın barışın imzalandığını bildiren telgrafi geldi. Sizi, cümlelerinizi tebrik ederim. Çankaya Köşkü'ne çıkarak bu müjdeli haberi bizzat Gazi'ye bildirmek istiyorum. Bana refakat eder misiniz?"

Fuat Paşa derhal kabul etmiş ve birlikte Köşke çıkmışlardı.

Salona alındılar.

Gazi Mustafa Kemal banyodan henüz çıkmış, kurulanyordu. Giyinip geleceğini bildirince, Rauf Bey ısrar etmişti: "Lütfen bizi bornozuyla kabul etsin, giyinmekle zaman harcamasın, bildireceklerimiz çok acil!..."

Konuklarına karşı daima çok ölçülü davranan, tıraş olmadan kimsenin önüne çıkmayan Gazi, bornozuyla salona girdi:

"Hayrola Rauf! Nedir bu telaş? Hayırdır inşallah!"

"Hayırdır Paşam, hayır!"

Ani bir hareketle de Gazi'nin elini öpmeye davrandı.

"Paşam! Sivas Kongresi esnasında sana söylemiştim. Zafere kavuşalım, ülke kurtulsun, o gün ellerini öpecektim. İşte o gün, bugün. Lozan imzalandığına göre elinizi öpmeye geldim..."

Üç arkadaş sevinç yumağı halinde birbirlerine sarıldılar. Gazi onları ögle yemeğinde de ağırladı. Sofrada Latife Hanım da vardı.

Koltuklarına oturup kahvelerini yudumlarken, Rauf Bey bu ziyaretinin gerçek sebebini de açıklama zamanının geldiğini düşündü ve ;

"Paşam" dedi, "Sivas'a gitmek istiyorum. İzninizi rica edecektim..."

Gazi şaşırmıştı: "Sivas da nereden çıktı Rauf?"

"Paşam, biliyorsunuz benim seçim bölgem Sivas. Seçmenlerimi ziyaret etmek istiyorum."

"İyi ama, İsmet geliyor. Onu karşılayalım, şu zaferi doya doya bir kutlayalım, sonra gene gidersin."

Rauf Bey beklediği fırsatı yakalamıştı:

"Asıl sorun da zaten o, Paşam. Ben artık bundan böyle İsmet'le aynı masada oturamam."

Gazi şaşırmıştı:

"Nedenmiş o?"

Rauf Bey, sözcüklerini seçerek, her birinin altını vurgulayarak içindekini döktü.

"Paşam biliyorsunuz Lozan görüşmeleri esnasında hükümet İsmet Bey'le pek uyum içinde çalışmadı. Hatta çoğu kez İsmet, müzakereleri sizinle yürüttü, hükümeti atladı. O nedenle ben, bundan böyle İsmet'le aynı ortamda olamam. Hele karşılayıcıları arasında hiç olamam..."

Gazi, donup kalmıştı. Sözü edilen kişi, hükümetin dışişleri bakanıydı. O'nun elini bile sıkmak istemeyen ise, o hükümetin başkanı, yani başbakandı. Bu tavrıyla da, adeta Gazi'ye,

"Ya ben, ya İsmet" demiş oluyordu. Gazi, son noktayı koydu:

"Ama, o zaman bu durumda istifa etmen gerekir Rauf." Rauf Bey, anında yanıtını verdi:

"İstifa ettim bile Paşam".

Elini ceketinin yan cebine soktu, daha önce hazırlayıp imzaladığı istifa mektubunu usulca Gazi'ye uzattı. İş ciddi idi.

Rauf Bey'in Sivas'a gittikten sonra istifasını oradan bildirmesi daha uygun bulundu ve Rauf Bey 4 Ağustos 1923 günü resmen görevden ayrıldı. Yerine Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak vekâlet edecekti.

Lozan imzalandıktan 10 gün sonra, henüz kurulan yeni devlet başbakansız kalmıştı. Daha kısa süre önce yaşanan sevincin ölçüsünü sözcüklere dökmek olanak dışıydı. Şimdiyse, yaşanan hayal kırıklığı tüm salonu sarmıştı.

Konuklar Çankaya'dan ayrıldılar. Tarih: 25 Temmuz 1923.

Gazi'nin yüreğinden bir parça koptu.

Hükümet krizi büyüyor

Lozan'da imzalanan antlaşmayla kurulan, tam bağımsız, egemen bir devlet vardı ama artık o devletin başbakanı yoktu. Olayı ajanslar duyurunca, dünya tam anlamıyla bir şok yaşadı.

Bununla da kalmadı, birkaç ay içinde benzer olumsuzluklar devam etti.

Meclis İkinci Başkanı ve bu Çankaya ziyaretinin ikinci konuğu Ali Fuat Cebesoy Paşa da istifa etti. (24 Ekim 1923).

Mustafa Kemal'in Harp Okulu'nun birinci sınıfından itibaren sınıf ve sıra arkadaşı olan "Salacaklı Fuat"ın istifası Gazi'yi çok üzmüştü. Nasıl üzmesin ki? Aralarındaki hukuk diğerlerinden farklıydı.

St. Joseph mezunuydu Fuat. Yani askeri liseden değil sivil liseden Harbiye'ye biraz da geç katılmıştı. Okul Müdürü Zülüflü Paşa Mustafa Kemal'i odasına çağırılmış ve iki genci birbirine tanıştırmıştı: "Selanikli Mustafa Kemal, Salacaklı Fuat..."

Sene 1899. Ve Fuat'ı sınıfının çavuşu Mustafa Kemal'e emanet etmişti.

İleride bu iki arkadaşın aralarındaki dostluk daha da derinleşecekti. Fuat'ın Fransızcası çok iyiydi, Mustafa Kemal'e bu derste çok yardımcı oldu. Hafta sonlarını birlikte Beyoğlu'nun arka sokaklarında dolaşarak, OLİMPOS gazinosunda içip eğlenerek, aralarında uzun yıllar sürecek bir dostluğun köprüleri atıldı ve Mustafa Kemal Harbiye yılları boyunca her hafta sonunda

Fuat'ın Salacak'taki köşküne "evci" çıktı.

İlk rakı deneyimini de gene Fuat'la bir hafta sonu Heybeliada'da yaşamıştı.

Daha sonra iki arkadaş, akademiden mezun olur olmaz, her biri vatanın bir diğer köşesine savrulmuş, fakat meslek yaşamları boyunca da yolları zaman zaman keşmişti.

Örneğin Trablusgarp cephesine gitmek üzere Derne'ye hareketinden hemen önce, Selanik'teki son yemeğini Beyaz Kule'nin dördüncü katındaki Subay Gazinosu'nda Fuat'la birlikte yiyordu Mustafa Kemal. Çok hüzünlü o gün... Balkan Savaşı'nın hemen öncesindeki zor ve karanlık günlerdi. Gelecek günlerden kaygılıydı.

"Derne'den döndüğümde tekrar bu şehri görebilecek miyim, emin değilim Fuat" diyecek, bakışlarını pencereden dışarıya kaydırıp, hırsından sessizce ağlayacaktı. Fuat onu sakinleştirmeye çalışacaktı.

Selanik'in kaybedileceğinden korkuyor, anasını, bacısını düşünüyordu. Korktuğu başına geldi. O, Bingazi'de çarpışırken, Selanik tek mermi atılmadan Yunanistan'a verilecekti.

Yıllar sonra 1916 yılında 2.Orduya tayin edilmişti. Rus işgaline uğrayan Muş ve çevresini Ruslardan kurtarmaya koşmuştu. Kader bu iki arkadaşın tekrar bir araya getirdi. Ali Fuat Cebesoy'un da içinde bulunduğu Türk karargahı Ruslara esir düşmek üzereyken, Mustafa Kemal Paşa yetişecek ve Rusları Sarıkamış'a kadar çekilmeye mecbur edecek, böylece Fuat esir olmaktan son anda kurtulacaktı.

İki arkadaşın, dağ başında, önce askerce selamlaşmaları, sonra kardeşçe kucaklaşmaları görülmeye değerdi. 1918 Eylül'ünde Mustafa Kemal Paşa ikinci kez 7.Ordu Komutanlığına atanmıştı. Kendisine bağlı kolordulardan 3.Kolordu Komutanı İsmet (İnönü) Bey, 20.Kolordu Komutanı ise Ali Fuat Cebesoy'du. Fuat Paşa'nın istifası bu nedenlerle onu çok üzmüştü.

Siyaset bize göre değilmiş

Ali Fuat Cebesoy Paşa'da, "bu siyasetin kendine göre olmadığını, 2.nci Ordu Müfettişi olarak Konya'ya gitmek istediğini" Gazi'ye bildirmişti. Ali Fuat'ın rütbesi bu görev için yeterli değildi. Buna rağmen Gazi, geçmişteki hizmetlerini göz önüne alarak, arkadaşının terfisi için Meclis'e başvurdu ve çıkarılan yasayla da bu atamayı sağladı. Ali Fuat Paşa da artık Konya'da, 2.nci Ordunun başındaydı. Aynı taleple gelen Cevat Çobanlı Paşa da 3.Ordu Müfettişi olarak Diyarbakır'a gitti.

Kâzım Karabekir Paşa, orduya dönmek istediğini ifade etmiş ve 1.nci Ordu Müfettişliği görevine atanmıştı. (21 Ekim 1923). Şark Ordusu lağvedilmişti. 1. Ordu Müfettişliğinin karargahı Ankara'da olacaktı. Bu orduya bağlı 3 kolordu İstanbul, Balıkesir ve Eskişehir'deydi. Böylece Karabekir Paşa pek de Ankara'dan ayrılmış sayılmazdı.

Ali Fuat Cebesoy Paşa'nın istifa edip Konya'ya gitmesiyle boşalan Meclis İkinci Başkanlığı'na ise, üstelik aday olmadığı halde, hatta haberi bile olmadan Rauf Bey seçildi.

Daha kısa bir süre önce başbakanlık gibi bir görevi bırakan Rauf Bey, bu kez Meclis 2.nci Başkanlığı görevine getirilerek, Gazi'nin hemen bitişiğinde konumlandırılmak istenmişti. Buna rağmen Rauf Bey, Meclis'in gösterdiği güvene teşekkür etmiş ama gene istifa etmişti.

Bu makam yeniden boşalmıştı.

Bu şekilde TBMM, Gazi'ye bir mesaj veriyor ve muhalefet, Gazi'ye rağmen dilediğini seçerek, güç gösterisi yapıyordu. Bu Mustafa Kemal'e nasıl "diktatör" denilebilirdi ki?

Fethi Bey Hükümeti bu şartlar altında göreve başlamıştı. Ne var ki ortalık gene de durulmamıştı. Kriz üstüne kriz yaratılıyor, Fethi Bey üzerinden muhalefet aslında Gazi'ye yükleniyordu. Gazi, bu eleştirileri azaltabilmek için, Fethi Bey'den İçişleri Bakanlığı görevini bırakmasını, kendisini tamamen başbakanlığa yoğunlaştırmasını istedi. Fethi Bey İçişleri Bakanlığında istifa etti. Bu kez hem bir İçişleri Bakanı bulmak gerekiyordu, hem de bir Meclis İkinci Başkanı. Ve bütün bunlar, "diktatör" olduğu söylenen Mustafa Kemal'in gözlerinin içine bakılarak yapıyor, karmaşa sürdükçe sürüyordu.

O, nasıl bir diktatörse!...

Bu Meclis senden korkuyor!

Mustafa Kemal Çankaya'da yatak odasının penceresinden Çiftliğe doğru dalıp giderken, Lozan günlerini anımsadı. İsmet Paşa başkanlığındaki Türk Heyeti 17 Kasım 1922 günü Lozan'a hareket etmişti. Şimdi de yeni bir "meydan savaşımı" bu kez diplomatik masada verecektik...

İlahi adalet... Aynı gün Sultan Vahdettin İngilizlere sığınmış, Malaya zirhlisiyle Malta'ya doğru yola çıkmıştı. Sultan kaçıyor. Aradan birkaç gün geçmişti. Lozan'da müzakereler başlamış, daha ilk günden işlerin ne kadar zor olacağı anlaşılmıştı.

Gazi, bir nefes daha çektiği sigarasının dumanları arasından bu kez Lozan öncesi günlere gidiyordu.

19 Temmuz 1922 gününü hiç unutmamıştı. Nasıl unutsun ki? Bir yıl kadar önce, Sakarya Savaşı'nın kritik günlerinde Meclis tarafından başkomutanlık görevine getirilmişti ama bu görev süresi üç ay ile sınırlanmıştı. Her üç ayda bir yeniden müzakere açılıyor ve oylama yapılarak, görev süresi ona göre uzatılıyordu. Yani adeta güven tazeliyordu. 20 Temmuz 1922, Meclis'te işte böyle bir tartışmanın yapılacağı, çok önemli bir gündü. Mustafa Kemal Paşa, bir gün öncesinde yani 19 Temmuz günü, başkanlık odasında hazırlıklarını yaparken Vekiller Heyeti Reisi Rauf Orbay'ın odaya girdiği görüldü.

Rauf Bey Gazi'yi, Refet (Bele) Paşa'nın Etlik'teki (Keçiören) bağ evine akşam yemeğine davet ediyordu. Rauf Bey, o günlerde Moskova Büyükelçimiz olan ve şimdi Ankara'da bulunan müşterek arkadaşları Ali Fuat Cebesoy Paşa'nın da (Salacaklı Fuat) bu yemekte bulunması için Gazi'nin onayını almıştı.

Refet Paşa'nın köşkünün bulunduğu Etlik, Ankara'nın dışında, bağlı bir beldeydi. Zorlu bir yoldu, henüz elektrik yoktu. Gazi, her iki arkadaşını da arabasına almıştı. Zaten Ankara'daki tek otomobil Meclis Başkanı olarak Gazi'nindi. Yol boyu sohbetten sonra da, işte Refet Paşa'nın köşkünde, çok iyi donatılmış bir masanın etrafında toplanmış bulunuyorlardı.

Anadolu'ya ilk geçen 5 komutanın 4'ü şimdi bir masanın etrafındaydılar. Sofrada olmayan Kâzım Karabekir Paşa ise Trabzon'daydı ama bu yemekten haberi vardı, sofradan çıkacak sonucu merakla bekliyordu.

Hatır sormalar henüz bitmiş, yemek bile daha başlamamıştı ki, Rauf Bey Gazi'ye döndü; "Kemal Paşam" dedi, "davetimizi kabul edip geldiğin için teşekkür ederiz. Yemeğin yanı sıra seninle baş başa konuşmak istediğimiz bir konu da var, bugün o konuyu

da görüşmek istiyoruz."

Hisleri O'nu yanıltmazdı. Bu davetin altından bir şey çıkacağını zaten sezmişti. Gene de bozuntuya vermedi,

"Buyurun, konuşalım!" dedi. "Mesele nedir?"

Rauf Bey sıralamaya başladı:

"Kemal! Bu Meclis senden korkuyor kardeşim! Milletvekilleri o yüzden sana değil Vekiller Heyeti Başkanı olarak bana geliyorlar... Kafaları karışık... Bu yemekten de haberleri var. Seninle görüşmemizi de zaten onlar istediler." Gazi birden şaşırmıştı, belli etmemeye çalıştı, "Neyimden korkuyorlarmış Rauf?" deyiverdi.

Rauf Bey konuya doğrudan girdi:

"Senin cumhuriyet kuracağından korkuyorlar Kemal. Dedikodular giderek yayılıyor. Bazen o kadar abartıyorlar ki, eline bir fırsat geçerse, senin padişahı bile bu ülkeden kovacağını düşünüyorlar!..."

Gazi donup kalmıştı. Soğukkanlılığını korumaya çalışıyordu. Rauf Bey ise içini dökmeye devam etti:

"Kemal! Bu vatan tehlikeye düştü, işgale uğradı. En çok sen çaba gösterdin, öne atıldın, biz de sana yardım ettik. Şimdi ise kardeşim, artık 'emaneti sahibine' iade etmenin zamanı gelmiştir diye düşünüyoruz. Bizim görüşümüz budur."

Benden ne yapmamı istiyorsunuz?

Gazi yemek davetinin bir bahane olduğunu anlamıştı. Bu pazarlık, tekrar hatırlatalım, 19 Temmuz 1922 günü yapılıyordu. Yani daha nihai zafer kazanılmamıştı bile. Yani, bağımsız bir devlet kurup kuramayacağımız belli bile değildi ama bu devlet kurulursa, rejimin ne olması gerektiğinin pazarlığı işte şimdiden yapılıyordu.

Üstelik ertesi gün, yani 20 Temmuz'da da Başkomutanlık yasası Meclis tarafından yeniden oylanacak, belki onaylanacak, belki de reddedilecekti. 30 Ağustos'a, yani büyük zafere ise daha 41 gün vardı. İşte tam da böylesi bir kritik zamanda, köşeye sıkıştırılmaya çalışılıyordu. O günkü kasaba irisi bir Ankara'nın, izbe bir beldesi olan Etlik'teki Refet Bele Paşa'nın bağ evinde, komutanlar adeta gövde gösterisi yapıyorlardı.

Buna rağmen soğukkanlılığını bozmadı:

"Peki Rauf, Sultan Vahdettin için sen ne düşünüyorsun?" diye sordu.

Rauf Bey'i dinleyelim:

"Kemal, benim babam padişahın baş mabeyinliğini yaptı. Babamın boğazında padişahın ekmeği var. Şimdi o ekmeğin benim boğazımda. Ben yediğim ekmeğe ihanet etmem kardeşim."

Üstelik benim rejim sorunu da yok. Madem sordun, söyleyeyim: Padişah bir İslam Halifesi, ben de bir Müslümanım. Dinî terbiyem nedeniyle de padişaha bağlıyım.

Kaldı ki Kemal, o makamlar uhrevi makamlar. Senin, benim gibi kişilerin ulaşabileceği makamlar değil. Bu milletin yüzlerce yıldan bu yana alıştığı yönetim de mutlakiyet yönetimidir, cumhuriyet değil. Bu topraklarda bin senedir bir kişi 'otur' dedi, herkes oturdu, 'kalk' dedi, kalktı. Çünkü onlar kendilerini 'ümme't görüyorlar, sen ise 'millet' diyorsun. Onlar kendilerini 'kul' kabul ediyor, sen 'yurttaş' diyorsun. Bu böyle gitmez. Benim kişisel görüşüm budur!"

Başvekil Rauf Bey, "...cumhuriyet adında bir ot olsa, o ot bile bu topraklarda bitmez..." demeye getiriyordu. Gazi'nin yüz hatları gerilmişti. Ev sahibi Refet Paşa'ya döndü;

"Sen ne düşünüyorsun Refet?" diye sordu.

Refet Paşa, "Aynen Rauf Bey gibi düşünüyorum, Paşam!" deyip kestirip attı.

Gazi, serinkanlılığını korumaya, havayı anlamaya çalışıyordu.

Bu kez masadaki son konuk Fuat Paşa'ya döndü: "Senin görüşün Fuat?" Fuat Paşa da destek vermiyor!

Bütün bu nedenlerden ötürü, Fuat Paşadan doğrusu bir miktar destek alabileceğini umuyordu bu soruyu sorarken. Ama beklediği gibi olmadı.

Fuat; "Paşam", dedi, "...biliyorsunuz uzun süredir Moskova'dayım, durum hakkında fazla bilgim yok. İzin verin birkaç gün düşüneyim, yanıtımı sonra veririm!..."

Yani o bile, "Kemal Paşam, her ne olursa olsun ben senin arkadayım!..." diyemedi. Fuat, diğer arkadaşlarının baskısı mıdır nedir, henüz kararsızdı.

Bunun üzerine Gazi durumu kavradı ve kırık bir ses tonuyla sordu:

"Peki, anladım... Benden ne yapmamı istiyorsunuz?"

"Kürsüye çık, bunları yapmayacağına dair millet önünde söz ver!" diye yanıtladı Rauf Bey. Anlaşılan, Mustafa Kemal'den, "cumhuriyeti kurmayacağına, padişaha dokunmayacağına" ilişkin bir söz almanın peşindeydi. "Bana bir kâğıt verin..." dedi Gazi.

Bağ evinde gece yarısı kâğıt bulamadılar, içtiği sigaranın kapağını yırttı ve arkasına kızgın bir yüz ifadesiyle yazdı:

"Günü geldiğinde Padişahla ilgili kararı en yüce yürütme (icrai) organı olan TBMM verecektir." Yüksek sesle okudu ve sordu:

"Bu sizi ve Meclisi tatmin eder mi? Bunu çıkıp okursam, sizce Meclis tatmin olur mu?"

"Hah, işte bu olur. Bunu çık Meclis kürsüsünden oku!...", dedi Rauf Bey

O Birinci Meclisten padişah aleyhinde bir karar çıkmayacağını herkes biliyordu. Madem ki padişahla ilgili son karar TBMM verecekti, o halde sorun yoktu. Masadaki komutanlar rahatladılar ama sofrada buz gibi olmuştu.

Mustafa Kemal de!...

Sofra dağılırken Etlik sırtlarından yeni bir gün ışığıydı.

O günden itibaren Gazi, bu arkadaşlarıyla bir yol ayrımında olduğunu anlamıştı. Bunlarla, kafasındaki hiçbir reformu yapamayacağını, devrimi tamamlayamayacağını kavramıştı.

Yapacağı her şeyi bu arkadaşlarıyla tartışmak, bir anlamda önce onların onaylarını almak, ancak ondan sonra hükümet üzerinden Meclis'e sunabilmek olasılığı, onu dehşetli sarsmıştı. Bu tarz bir yönetim onun kişiliğine aykırıydı.

Öte yandan, 5 Temmuz 1919 günü Erzurum Kalesi'ndeki hücre toplantısında yapılan oylama sonucu alınan kararlar ve oybirliğiyle, bu hareketin lideri seçilmişti. Liderlik paylaşılmazdı. Tıpkı komutanlığın paylaşılmadığı gibi.

O halde bir strateji belirlemeli ve ancak zamanı geldiğinde harekete geçmeliydi. Zamanlama çok önemliydi. Burada yapılacak bir hata beklenmedik sonuçlar doğurabilirdi. Önce kesin zaferi beklemeliydi. Öyle de yaptı. .

Çankaya'ya doğru dönüşe geçtiğinde, o kadar geç olmasına rağmen, yakınlarda oturan Kılıç Ali'ye de uğradı. Süreyya Yiğit de oradaydı. Kâzım (Özalp) Paşa da merakla evinin önüne çıkmıştı. Mustafa Kemal'in gece yarısına kadar Refet Bele'nin evinde komutanlarla veya komutanların onunla ne konuştuğunu merak etmişti doğrusu.

Arkadaşlarına gece baskınları yapması çok bilinir bir şeydi. O nedenle bu geç gelişini de pek yadırgamadılar. O da bu konuya hiç değinmedi. Ama o geceyi de hiç unutmadı.

Ya Meclis Kemalist Olursa

O günkü Anayasaya göre, her iki yılda bir seçimi yenilemek gerekiyordu. 23 Nisan 1920'de kurulmuş olan Meclis, bu durumda yasama dönemini doldurmuş oluyordu. O halde Nisan 1922 itibarıyla seçimlere gidilmesi anayasa emriydi. Mustafa Kemal'in iştahıyla, arkadaşları yeni seçimler için gereken önergeyi vererek hukuki süreci başlattılar. Bu ise muhalif kanadı endişeye sevk etti.

-Ya gelecek olan Meclis, Kemalist bir Meclis olursa!

Komutanlar, Birinci Meclis'in mevcut aritmetiği içinde ancak Mustafa Kemal'i frenleyebileceklerini düşünüyorlardı. Yeni bir seçim olasılığını hesaba katmamışlardı. Fakat bu endişeleri kısa sürede yeni bir umuda dönüştü, hatta Mustafa Kemal'den kurtulmak için son bir şans olarak bu seçimleri gördüler ve bu olasılıkla, inanılmaz bir planı uygulamaya koydular:

"Mustafa Kemal'i Meclis'e sokmayalım!"

"Bu nasıl olabilir ki?"

"Seçim kanununu değiştirerek!"

Seçim yasasında bir değişiklik yapıp, seçilme koşulları arasına M. Kemal'de olmayan bir takım şartlar eklenebilirse, M. Kemal pekâlâ Meclis dışında kalabilirdi.

Muhalif kanadın üç milletvekili, Samsun'dan Emin Bey, Erzurum'dan Necati Bey, Mersin'den Çolak Selahattin Bey hemen oturdular, bir "seçim kanunu değişiklik önergesi" hazırladılar.

Seçim kanununda değişiklik isteyenlerin önerileri özetle şunlardı:

1. "Bundan böyle milletvekili aday, adaylığını koyduğu yerde en az beş seneden beri oturuyor olmalıdır."

Mustafa Kemal, yaşamı boyunca o cephe, bu cephe koşturmaktan, hiçbir yerde değil beş yıl, beş ay bile sürekli oturamamıştı. Belli ki bu maddenin doğrudan hedefiydi.

2. "Milletvekili adayının doğum yeri, Misak-ı Milli sınırları içinde olmalıdır!..."

Selanik, dışında kalmıştı.

Kısacası bu aranan özelliklerin ikisi de Gazi'de yoktu. O halde bu önerge yasalaşsa Gazi milletvekilliğine aday olamazdı. Önerge bu umutla 2 Aralık 1922 günü celsede TBMM Başkanlık Divanı'na verildi. Oturumu Halide Edip Adıvar'ın eşi ve Meclis 2. Başkanı Dr. Adnan Adıvar yönetiyordu. O da muhalefet yapan İttihatçı kanadın liderlerindendi.

"Bir önerge verilmiştir. İncelenmek üzere ilgili ihtisas komisyonuna havale ediyorum" dediği işitildi.

Bunun üzerine, İstanbul Milletvekili Ali Rıza Bey ile Isparta Milletvekili Hüseyin Hüsnü Efendi, usule uygun olmadığı halde bu yasa önergesinin okunmasını istediler.

"Bu aşamada söz vermem usule aykırıdır." diye seslendi Dr. Adıvar.

Bunun üzerine Gazi hışımla ayağa kalktı ve:

"Bu önerge benim şahsımla ilgilidir. Ben TBMM'nin başkanıyım. Bu millet, Meclisinin başkanıyla ilgili bir önergede ne yazıyor, bunu bilmek ister ve bu hakka sahiptir. Önergeyi okuyun, millet duysun..." diye bağırdı. Başkanın olumsuz başlayan cümlesi henüz bitmemişti ki kürsüye fırladı ve mikrofona geçti.

Düşmanlarımdan bile beklemezdim

Şimdi söz sırası O'nundu. Avazı çıktığı kadar bağıırıyordu:

"...Efendiler! Bugüne kadar ne yaptıysam, Türklük adına, İslâm adına yaptığımı ve iyi şeyler yaptığımı inanıyordum... Kendi kurduğum Meclisin içinden, sayıları üç-beş de olsa milletvekilinin bir gün çıkıp, beni en doğal yurttaşlık haklarımdan, seçme-seçilme haklarımdan mahrum etmeye çalışacağını, bırakın bu milletvekillerinden, cephelerde gırtlak gırtlığa savaştığım düşmanlarımdan bile beklemezdim..."

Doğrudur, ne yazık ki doğum yerim, bugünkü sınırlarımız dışında kalmış bulunuyor. Ancak siz bilin, Millet de bilir ki, Selanik tek kurşun atılmadan Hükümet tarafından

Yunan'a teslim edildiğinde ben bir başka yurt köşesini savunmak üzere Derne'de, Bingazi'de, Trablusgarp cephesinde savaşıyordum.

Efendiler! Hiçbir seçim bölgesinde sizce bilinen nedenlerden ötürü 5 yıl oturamadım. Eğer bu önergeyi

hazırlayan 3 milletvekilimizin belirttiği gibi her yerde 5 yıl kalsaydım, ben o zaman Derne'de, Bingazi'de olamazdım. Filistin'de, Sina Çöllerinde, Suriye'de olsam, o zaman Çanakkale'de, Kafkaslarda, Sakarya'da, Dumlupınar'da olamazdım. Ama ben oralarda olamazdım, bu efendilerin de doğum yerleri Allah korusun, Misak-ı Milli sınırları dışında kalırdı...

Şimdi bu efendilere soruyorum: Bu efendiler seçim bölgelerindeki halkın ciddi olarak düşünce ve duygularını mı dile getiriyorlar? Yani, millet bu efendilerle aynı düşüncede midir?

Efendiler! Beni yurttaşlık haklarımdan yoksun kılma yetkisi, bu efendilere nereden verilmiştir? Bu kürsüden resmî olarak size ve bu efendilerin seçim bölgelerindeki halka ve bütün millete soruyorum ve yanıt istiyorum."

Mustafa Kemal'in sesi TBMM'nin duvarlarında çınlıyor, kimseden çıt çıkmıyordu

Gazi, hışımla kürsüden inmişti. Bunun üzerine Erzurum Milletvekili Hüseyin Avni Ulaş kürsüye çıkarak, önergenin yanlış anlaşıldığını, böyle bir amacın olmadığını açıklamak zorunda kalmıştı.

Gazi oturduğu yerden, "...Hiçbir şey yanlış anlaşılmamıştır. Madde son derecede açıktır (sarihtir) Hüseyin Bey..." diye kızgınlığını sürdürmüştür. Ardından, önergeyi hazırlayan 3 milletvekili teker teker kürsüye gelerek, hedeflerinin katiyen Gazi olmadığını açıklamak gereğini duymuşlardır.

Koyasan Adaylığını Erzurumdan!

Mustafa Kemal'in milletvekili seçilmesini engellemek için yapılanlara tepkileri Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, "Üç Devir" adlı kitabında çok canlı olarak anlatacaktır. O günlerde Hukuk Fakültesi'nde öğrenci ve aynı zamanda Meclis'te Zabıt Kâtibi olarak çalışan Velidedeoğlu'nun anlatımıyla, tüm Türkiye Mustafa Kemal'ine sahip çıkmış, çuvallar dolusu çektikleri telgraflarla, onu adeta paylaşmamışlardı.

Örneğin, Dadaşlar:

"Paşam, sen Selanikli olduğun kadar Erzurumlusan. Koyasan adaylığını Erzurum'dan, seni buradan Meclis'e sokak!" diyorlardı telgraflarında.

Sonunda bu yasa değişikliği yapılmadı. Önemli bir tehlike atlatılmıştı

Şimdi dilerseniz fotoğrafları yan yana koyalım. 1922 Aralık ayındaki tablo, Etilik'te Refet Bele'nin bağevinde yemek bahanesiyle çağırıp "Cumhuriyeti aklından bile geçirme" diye dayatılan tablodur. 1923 Nisanındaki tablo ise, Lozan'ın imzalanmasından sonra, başbakanın, onun öncesinde ve sonrasında komutanların istifa ederek Mustafa Kemal'in etrafını boşaltmak suretiyle yol açmayı umdukları "hükümet krizi" tablosudur.

Mustafa Kemal'in bütün bunların altından kalkamayacağı, dolayısıyla boyun eğip, "cumhuriyet" sevdasından vazgeçeceği hesaplanmaktadır. Oysa Mustafa Kemal bir dâhidir. Bakın nasıl harekete geçer.

Fethi Bey'den istifasını ister

Önce Başbakan Fethi (Okyar) Bey'i ve hükümet üyelerini 26 Ekim günü Çankaya'ya yemeğe davet eder ve bu yemekte, Başbakan Fethi Bey'den istifa etmesini ister.

"Çok yoruldun Fethi! Yerli yersiz sürekli eleştiriliyorsun. İstifa et çekil. Böylece hükümet de çekilsin... Bırakalım Meclis, istediği gibi bir hükümet kursun. Buna hiç

müdahale etmeyelim. Hatta yardımcı olalım. Ben önüme getirecekleri listeyi aynen onaylayacağım. Mademki bu hükümeti bu kadar eleştiriyorlar, o halde şu anda bakan olan arkadaşlarımız, yeni kurulacak hükümette kendilerine görev verilirse, bu görevi kabul etmesinler. Celâl Bey (Bayar), siz de böyle bir teklif gelirse, geri çevirin. Yalnız Fevzi Paşa bunun dışında kalsın. Eğer ona Genel Kurmay Başkanlığı önerilirse, kabul etsin. Zira o kritik görevde değişiklik olmaz."

Bu talimat yerine getirilir ve Fethi Bey hükümeti çekilir.

Şimdi Meclis daha da büyük bir sorunla karşı karşıyadır. Bir bakanlık için tek bir isimde buluşamayan TBMM, şimdi 12 bakanlık için uğraş vermek zorunda kalmıştır. Ayrıca bir başbakan ve bir de Meclis 2. Başkanı bulmak gerekmektedir. Evlerde sabahlara kadar toplantılar yapıp, listeler yazılıp çizilir. Ancak Meclis'te birbirine karşı olan o kadar çok grup vardır ki, her grup kendi adayının bakan olmasını istediği için çekişme uzayıp gider. Bu durumda herkesin üzerinde uzlaştığı bir hükümetin kurulabilmesi ise neredeyse olanaksız hale gelir.

Mustafa Kemal'in de beklediği budur!

Milletvekilleri evlere dağılmışlar, listeler hazırlamaktadırlar ama aradan üç gün geçmesine rağmen sonuç da alınmamaktadır. Bu koşullarda alınması da olanak dışıdır, Meclis kitlenmiştir. Dışarıdan bakılınca görülen manzara şudur:

"...Daha üç ay önce bağımsızlığını ilan edip, devlet kurduklarını iddia eden Türkler, şimdi bir hükümet dahi kuramamaktadırlar..."

Bütün dünya dikkat kesilmiş, Ankara'yı izlemektedir. Bu durum bu şekliyle uzun süre devam edemez. Hükümetin toptan istifasıyla şimdi kriz daha da büyümüş, Gazi adeta yangına körükle gitmiştir. Bunun ince bir hesap olduğunu henüz kimse fark edememiştir. Tüm yaşamı sorunları çözmekle geçmiş olan Gazi, belli ki beklediği anın geldiğine emin olmuş ve düğmeye basmıştır:

Şimdi söz sırası Mustafa Kemal'indir. Bir plan adım uygulanacaktır

Gazi Mustafa Kemal Atatürk Diyor ki:

- * Türk milletinin karakter ve adetlerine en uygun idare cumhuriyet idaresidir.
- * Cumhuriyet rejimi demek, demokrasi sistemiyle devlet şekli demektir.
- * Cumhuriyet, yüksek ahlaki değer ve niteliklere dayanan bir iradedir. Cumhuriyet fazilettir.
- * Bugünkü hükümetimiz, devlet teşkilatımız doğrudan doğruya milletin kendi kendine, kendiliğinden yaptığı bir devlet teşkilatıdır ki, onun adı cumhuriyettir. Artık hükümet ile millet arasında geçmişteki ayrılık kalmamıştır. Hükümet millet ve millet hükümetidir.

Krizden Cumhuriyet Doğuyor!

Tarih 28 Ekim 1923. Günlerden Pazar.

Ankara güzel bir sonbahar gününü yaşıyordu. Gazi öğlene kadar Meclis'te çalışmış, şimdi Çankaya'ya gitmek üzere ayrılıyordu ki, Meclis koridorunda, kendisiyle görüşmek üzere bekleyen Kemalettin Sami ve Halit Karsıalan Paşalarla karşılaştı ama onları dinleyecek hiç vakti yoktu. Kâzım Özalp'a, paşaları akşam yemeğine Köşke getirmesini söyledi ve beraberinde İsmet İnönü ve Ali Fethi Okyar olmak üzere Çankaya'ya çıktı. Köşke geldiğinde, bu kez diğer arkadaşları Ruşen Eşref Ünaydın ve Fuat Bulca'yı, bir konuyu görüşmek üzere kendisini bekler durumda buldu ve onları da yemeğe alıyordu.

"Arkadaşlar, Yarın Cumhuriyeti ilan ediyoruz"

Birazdan Kâzım Özalp Paşa, Kemalettin Sami ve Halit Karsıalan Paşalarla birlikte Çankaya'ya geldiler. Sofraya işte bu konuklarla oturulmuştu ve yemek henüz başlamıştı ki, kısa bir süre sonra ve kesin bir ifadeyle Atatürk'ün;

"Arkadaşlar! Yarın Cumhuriyeti ilan edeceğiz" dediği işitildi.

Masayı önce bir ölüm şaşkınlığı sardı, ardından da doğum taşkınlığı...

Herkes birbirini kutladıktan, ilk şok geçtikten sonra gözler Gazi'ye çevrildi:

"İyi ama bu iş nasıl olacaktı?"

Konuklar böyle bir soru yöneltmediler ama hepsinin bakışları bu yanıtı arıyor gibiydi.

Gazi onları daha fazla merakta bırakmadı.

Neden hükümet kurulamıyordu? Çünkü mevcut seçim sistemine göre, her bakan tek tek oylanıyordu. Meclis'te pek çok grup vardı. Böylece her bakanlık için, her grubun kendi adayı ortaya sürülüyor, tartışmalar kimi zaman akşama kadar devam ediyor, bir mutabakat sağlanamazsa tartışmalar ertesi günde devam ediyordu. Bir bakanlık bitmeden, öbür bakanlığa da geçilemiyordu.

Gazi, bu zaafı görmüştü. O halde Anayasa'da değişiklik yaparak bu zafiyetten kurtulup, tüm uygar dünyanın kabul ettiği evrensel seçim sistemlerine gitmek gerekirdi ama o takdirde kurulacak hükümet, bir cumhuriyet hükümeti olurdu.

Böyle bir rejim değişikliğini onaylamayacak ve buna muhalefet yapacak tüm lider karakterdeki kişiler, Ankara dışındaydılar. Kâzım Karabekir Paşa Trabzon'daydı. Kendi isteğiyle, karargâhı Ankara'da olan 1.nci Ordu'nun başına geçmişti ama Doğu'da görev yaptığı birliklere veda ziyaretlerinde bulunmak üzere izinliydi ve bu vesile ile Trabzon'a gelmişti. Ali Fuat Cebesoy da Konya'daki, 2.nci Ordunun başına getirilmişti. Konya'ya hareketinden önce, annesini

ziyaret etmek için İstanbul'a gitmişti. Rauf Bey ise İzmir'deydi, o da annesini ziyarete gitmişti. Refet Paşa ise İstanbul'daydı.

Gazi bu fırsatı çok iyi değerlendirdi ve işte o yüzden "Cumhuriyeti yarın ilan edeceğiz" dedi. Anlaşılan Cumhuriyet, muhaliflerin ağır toplarının Meclis'te olmadığı bir gün ilan edilecekti.

Gazi plânını ve iş bölümünü şöyle yaptı:

"Yarın Grup toplanınca, gene bir sonuç alamamış olacaklar. O zaman, Kemalettin Paşa, sen söz al, kürsüye çık ve 'Günlerdir bir buhran içinde bocalayıp duruyoruz, bir hükümet üzerinde anlaşamıyoruz. Bütün bir dünya da bizi gözlüyor. Bu durum, ilelebet böyle gidemez. Bu grubun bir partisi, bu Meclis'in bir başkanı var. Her ikisinin de başkanı Mustafa Kemal. Çankaya'da oturuyor. O'na başvuralım, gelsin o bu sorunu çözsün!' de, yerine otur. Ben bu davet üzerine Meclis'e gelir, çözüm önerimi sunarım", dedi.

Plan bundan ibarettir. Sofra erken dağılır. Gazi sadece İsmet Paşa'yı alıyordu. Onlar bütün gece, gerekli Anayasa değişiklik maddelerini kaleme almakla uğraşırlar. Gazi bu konuda gereken hazırlığı yapmış, Genel Sekreteri Hasan Rıza aracılığıyla, güvendiği bir hukukçudan, demokratik cumhuriyetlerin anayasalarındaki temel maddelerin neler olduğunu öğrenmiştir. Şimdi

bunları notlarına bakarak sırdışı İsmet'e dikte etmektedir. Böylece rejimin adının cumhuriyet olduğuna, hükümetin nasıl teşkil edileceğine ve cumhurbaşkanının, başbakanın seçimine ilişkin maddelerde gereken düzenlemeler yapılır. İsmet Paşa o geceyi Çankaya'da geçirir. Pembe

Köşk'te Mevhibe Hanım merak içindedir. Çok önemli kararlar alındığını tahmin etmekte ama ne olduğunu o dahi bilmemektedir.

Bellidir ki Kemal ve İsmet sabaha karşı biraz dinlenmeye çekilirken, tüm Türkiye bambaşka bir güne doğmak üzeredir.

Bu plan aynen uygulanır. Gazi, davet üzerine Meclis'e gelir, kürsüye çıkar ve Parti Grubuna hitaben konuşur. Yüz yüze olunan sorunun kaynağını bilmektedir. Kendisine birkaç saat izin verilirse, çözüm önerilerini CHP Grubu'nun sayın üyelerine sunabilecektir.

Daha sonra odasına geçer, Meclis'teki sözü geçen birkaç milletvekili arkadaşıyla konuşur ve nihayet kürsüye yeniden döner. Krizin seçim sistemimizdeki aksaklıktan kaynaklandığını anlatır. Oysa çağdaş devletlerde bu işlerin çok kolay yürüdüğünü, çünkü o ülkelerde, her bakanın tek tek ve ayrı ayrı oylanmadığını, tüm hükümetin tek liste halinde olandığını, Meclis bu listeye güven göstermediği takdirde bir başka listenin hazırlanıp gene seçimi yapacak olan Meclis'e sunulduğunu, son sözün daima Meclis'e ait olduğunu anlatır, örnekler verir ve bütün bunların olabilmesi için ise, seçim usulünü değiştirmek üzere Anayasada değişiklik yapılması gerektiğini ifade ederek, önerisini de tartışılmak üzere komisyona verip kürsüden iner.

Şimdi konu, bir anayasa meselesi haline dönüşmüştür. Bunun lehinde, aleyhinde konuşmalar olur ve sonunda gereken anayasa değişikliklerinin yapılmasına karar verilir ki, aslında bu da "cumhuriyet" demektir. Zira cumhuriyetlerde bir cumhurbaşkanı, başbakanını seçer ve hükümet

listesini başbakan hazırlayarak cumhurbaşkanına, o da Meclis'e sunar. Kabul görürse, hükümet güvenoyu almış olur ve göreve başlar. Güvenoyu alamazsa, cumhurbaşkanı aynı başbakana veya bir başkasına hükümeti kurma yetkisini verir. Bakanlar Kurulu listesi, her defasında tümüyle oylandığı için, diğer sisteme nazaran çok daha kolay sonuç alınan bir sistemdir bu. Ne var ki, bu sistemin de adı "cumhuriyet"tir. Esasen bu sistem, yani cumhuriyet, Amasya Tamimi'nden itibaren, Erzurum ve Sivas Kongrelerinde alınan kararlar ışığında kurulan TBMM'nin adım adım izlediği yoldur. Henüz adı konmamıştır, şimdi sadece açıkça adı konmaktadır.

İlgili komisyon gereken madde değişikliklerini ivedi olarak görüşme kararı alır ve Gazi'nin bir gece önce İsmet Paşa'ya dikte ettirdiği Anayasa maddelerini tartışır, oylar ve kabul eder. Böylece "Yaşasın Cumhuriyet" çığlıkları arasında cumhuriyet ilan edilir. Kısa bir aradan sonra Cumhurbaşkanı seçimine geçilir. Tek ve doğal aday olarak Gazi Mustafa Kemal, salonda bulunan 158 milletvekilinin oybirliğiyle cumhurbaşkanı seçilir.

Bunun üzerine kürsüye çıkıp, Meclis'e hitaben bir teşekkür konuşması yapar:

"Muhterem Arkadaşlar,

Mühim ve cihanşümül (dünya çapında) hâdisat-ı fevkalâde (fevkalâde olaylar) karşısında muhterem milletimizin teyakkuz (dikkat) ve intibah-ı hakikisine (gerçek uyanışına) bir vesika-i kıymetli olan (değerli bir belge olan) Teşkilat-ı Esasiye Kanunumuzun (Anayasamızın) bazı maddelerini tavih (açıklamak) için encümen-i mahsus tarafından (özel ihtisas komisyonu tarafından) heyeti celilenize teklif olunan (yüksek heyetinize sunulan) kanun layihasının (yasa teklifinin) kabulü münasebetiyle Yeni Türkiye Devleti'nin zaten ve cihanca malûm olan (dünyaca bilinen) malûm olması lâzım gelen mahiyeti, (biliniyor olması gereken mahiyeti), eynelmil maruf ünvanıyla yâdedildi. (uluslararası bilinen adıyla adlandırıldı.)

"Bunun icab-ı tabiiyesi (doğal sonucu) olmak üzere, bu güne kadar doğrudan doğruya Meclisinizin riyasetinde (başkanlığında) bulundurduğunuz arkadaşınıza ifa ettirdiğiniz (yaptırdığınız) vazifeyi Reiscumhur ünvanıyla yine aynı arkadaşınıza, bu âciz arkadaşınıza tevcih buyurdunuz. (verdiniz).

"Bu münasebetle şimdiye kadar mükerreren (birçok kereler) hakkımda izhar buyurmuş olduğunuz (göstermiş bulunduğunuz) muhabbet ve samimiyet ve itimadı bir defa daha göstermekle yüksek kadirşinashlığınızı ispat etmiş oluyorsunuz. Bundan dolayı heyet-i celilenize (yüksek heyetinize) bütün samimiyeti ruhiyemle arz-ı teşekkür ederim. (bütün içtenliğimle teşekkürlerimi sunarım).

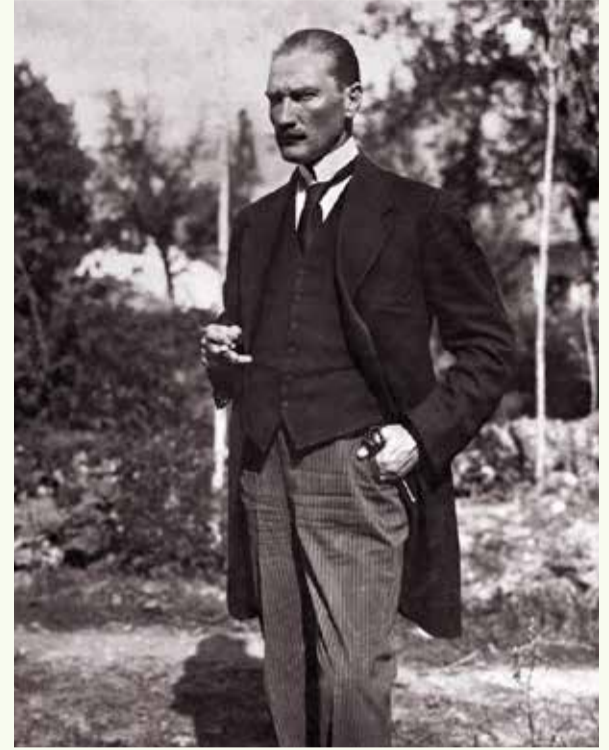
"Efendiler, asırlardan beri şarkta mağdur ve mazlum olan milletimiz, (yüzlerce yıldan buyana doğuda haksızlığa uğramış ve zulüm görmüş bulunan milletimiz), Türk Milleti, hakikatte meftur olduğu hasailden muârra telâkki ediliyordu. (aslında sahip olduğu hasletlerden uzakmış gibi sayılıyordu). Son

senelerde milletimizin filen gösterdiği kabiliyet, istidat, idrâk, kendi hakkında suizanda (yanlış kanıda) bulunanların ne kadar gafil ve ne kadar tetkikten uzak zevahirperest (üstünkörü) insanlar olduğunu pek güzel ispat etti. Milletimiz, haiz olduğu evsaf ve liyakatini hükümetinin yeni ismiyle cihan-ı medeniyete (uygar dünyaya) daha çok suhuletle izhara (kolayca göstermeye) muvaffak olacaktır. Türkiye Cumhuriyeti cihanda işgal ettiği mevkiye lâyük olduğunu âsarı ile (eserleriyle) ispat edecektir.

"Arkadaşlar, bu müesses-i âliyyeyi (yüksek kurumu) vücuda getiren Türk Milleti'nin son dört sene zarfında ihraz ettiği (kazandığı) zafer, bundan sonra da birkaç misli olmak üzere, tecelliyatını (kendini) gösterecektir. "Âcizleri, (bendeniz) mazhar olduğum bu emniyet ve itimada (gösterdiğiniz bu güvene) ve kesbi liyakat etmek için (lâyık olabilmem için) pek mühim gördüğüm noktadaki ihtiyacımı arzetmek mecburiyetindeyim. (çok önemli gördüğüm bir ihtiyacımı bildirmek zorundayım). O ihtiyaç, heyet-i âlinizin (yüksek heyetinizin) şahsım hakkındaki teveccüh ve itimadının, (sevgi ve güveninin) müzaheretinin (desteğinin) devamıdır. Ancak bu sayede ve Allahın inayetiyle (yardımıyla), şahsıma tevcih buyurduğunuz (verdiğiniz) ve buyuracağınız vezai fi (vazifeleri) hüsnü ifaya (başarıyla yerine getirmeye) muvaffak olabileceğimi ümit ederim.

"Daima muhterem arkadaşlarımla ellerine, çok samimi ve sıkı bir surette yapışarak onların şahıslarından kendimi bir an bile müsteğni görmeyerek çalışacağım, milletin teveccühünü (sevgisini) daima noktai istinat telâkki ederek, (dayanak noktası olarak) hep beraber ileriye gideceğiz. Türkiye Cumhuriyeti mesut, muvaffak ve muzaffer olacaktır."

Eğer isteseydi her şey olabilirdi. Mesela istilacılarla birlikte memleketi terk edip giden son Osmanlı

Padişahının yerine geçmek, kendisi için işten bile

değildi. Bu suretle kalan ömrünü, halkın muhabbet ve minnettarlık halesiyle çevrili olarak, büyük bir ihtişam ve rahatlık içinde tamamlayabilirdi. Fakat istemedi.

Bu yoldaki teşvik ve tekliflere iltifat etmedi. Çetin, aşılması güç ve bilhassa şahsı için çok büyük tehlikelerle dolu bir yola girmekten çekinmedi.

Cumhuriyeti kurduktan sonra yaptığı teşekkür konuşması beklenenden kısa sürmüştü. Kimse nedenini anlayamadı. Bunu yıllar sonra bir vesile ile kendisi açıklayacaktır:

"Protezlerimi yeni taktırmıştım. Henüz alışmamıştım. Dişlerim sıkıyor, dilim dolaşıyordu. Rahat konuşamıyordum. Kısa kestim."

Ozan USANMAZ
Siyaset Bilimi ve Kamu
Yönetimi Bölümü
4. Sınıf Öğrencisi

Cumhuriyet ve Demokrasi

TDK'ya göre dilimize Arapçadan geçen "Cumhuriyet" sözcüğünün kelime anlamı ; "ulusun, egemenliğini kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı devlet biçimi" demektir. Bu bizim yüklediğimiz anlam aslında. Sadece detaylandırarak içine biraz da demokrasiden koymuşuz. Asıl anlamı, "halk için olan" şeklinde dilimize çevrilebilir.

Ülkenin kendi içinde bile birlik yokken diğer ülkelere yetişmesi gereken bir durumdan bahsediyorum. Şöyle özetleyebilirim; ülkenin bir kısmı Aralık ayındayken diğer kısmı Şubat ayındaydı, bir kısım güneş en tepedeyken saat 12 diyor diğer kısmı güneşin battığı anı 12 kabul ediyordu, bir dilimiz var ama kâğıda dökecek harflerimiz yoktu. Bu savaş büyük bir savaş ve öyle bir şey yapılmalı ki çare olsun. İşte Atatürk, Cumhuriyetin ilk gününde İnönü'ye yazdığı mektuba şöyle başlamıştır; "Bizi yine büyük bir savaş bekliyor". Bence anlatmak istediği; derdimizin sadece rejim ve yönetim değil, bu halkın istikbalini sağlayacak olan cumhuriyetin, en ideal şeklini sağlamak ve geliştirmek olduğudur. Bu mektupta kurduğu bir cümle var ki önemini herkes anlamalı: "Cumhuriyet'e uygun bir anayasaya gerek var. Bu zor durumdan nasıl çıkılabileceğini gösteren ne bir örnek var önümüzde, ne de bir deney."

İşte bu yüzden Atatürk, o zor koşullarda, Cumhuriyet bilincini yerleştirmek ve toplumda kök salmasını sağlamak için bugünden baktığımızda demokrasiye ters gibi görünen uygulamalardan bulunmuştur. Ona diktatör bile diyenler vardır. Bunu iddia edenlerin tarih ve hukuk bilgisi kıttır. Her tarihsel olay ve kişi kendi dönemi içinde ele alınmalıdır. Düşünün bir kere, Atatürk Cumhuriyet'in ilanını veya devrimleri halkoyuna sunsa başarılı olabilir miydi?

Herkes düşünce özgürlüğüne yani demokrasiye gerçekten önem veriyor ama bunun öyle bir açığı var ki, çok tehlikeli. Mutlak demokrasi, sadece %51 olan kısmı önemser, geri kalan %49 büyük risk altındadır. Peki, Cumhuriyet bu açığı nasıl kapatıyor? Tabii ki temel hakları koruyan "hukuk sistemini" birinci öncelik olarak görerek... Gerçek demokrasiye adım adım ulaşmamız için bize Cumhuriyeti armağan eden Atatürk'e teşekkür ederiz.

Sezer ÖZÇAMUR
Görsel İletişim Tasarımı
Bölümü 3. Sınıf Öğrencisi

Biz Cumhuriyetiz

Cumhuriyet özgürlük demektir. Cumhuriyet , ben varım, demektir. Küllerinden doğmak demektir, anka kuşu misali...

Tükenmiş, bitmiş bir devletin küllerinden doğarak kazanılmış Cumhuriyet dündür; bugündür; yarındır. Cumhuriyet senindir; benimdir. Kısacası Cumhuriyet her şeyimizdir. Cumhuriyeti geçmiş bitmiş bir devlet, geçmiş bitmiş bir insan köle olmaya mahkûm olacaktır. Biz cumhuriyeti savundukça, Cumhuriyet adına bir şeyler yapmaya çalıştıkça -biliyorum ki- Cumhuriyet asla bitip tükenmeyecektir. Biz cumhuriyetiz, bizden sonrakiler de cumhuriyet olacaktır. Bizler cumhuriyetin son nefesleri değiliz; bizler cumhuriyetin bekçileriyiz. Cumhuriyet için canı pahasına şehit olmuş bütün şehitlerimizi ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü minnet ve saygıyla anıyorum. Bizler bunun için "cumhuriyet"iz atalarımız için "cumhuriyet"iz geleceğimiz için "cumhuriyet"iz ve bu cumhuriyeti ilelebet devam ettirecek yine bizleriz.

Melisa ATASOY
Uluslararası İlişkiler
Bölümü 4. Sınıf Öğrencisi

Cumhuriyet: En Büyük Bayram

Osmanlı Devleti, 1876 yılına kadar mutlak monarşi, 1876-1878 ve 1908-1918 arasında meşruti monarşi ile yönetilmiştir. I. Dünya Savaşı'nda yenilgiye uğramasının ardından işgale uğrayan Anadolu'da halkın işgalcilere karşı Mustafa Kemal Paşa önderliğinde verdiği Milli Mücadele, 1923 yılında milli güçlerin zaferi ile sonuçlandı.

27 Ekim 1923'te İcra Vekilleri Heyeti'nin istifası ve yerine meclisin güvenini kazanacak yeni bir kabinenin kurulamaması üzerine Mustafa Kemal Paşa, yönetim biçiminin Cumhuriyet olması için İsmet Paşa ile birlikte bir kanun değişikliği tasarısı hazırlayarak 29 Ekim 1923'te Meclis'e sundu. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nda yapılan değişikliklerin kabulü ile Cumhuriyet, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ilan edilmiş oldu. Aynı gece bu ilan, atılan 101 pare top ile kutlanmıştır. 1924 yılında ise cumhuriyetin ilanı şenliklerle kutlanmıştır.

Cumhuriyet, milletin egemenliğini kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı yönetim biçimidir. Mustafa Kemal Atatürk, bu kavramı "Egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur" sözü ile açıklar.

Cumhuriyet Bayramı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet yönetimi ilan etmesi anısına her yıl 29 Ekim günü Türkiye'de ve Kuzey Kıbrıs'ta kutlanan bir milli bayramdır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mareşal Mustafa Kemal Atatürk, cumhuriyetin onuncu yılı kutlamalarının yapıldığı 29 Ekim 1933 tarihinde verdiği 10. Yıl Nutku'nda, bu günü "en büyük bayram" olarak nitelendirmiştir.

İstanbul Gedik Üniversitesi Roket Takımı olarak

"İstikbal Göklerdedir" diyor ve
Cumhuriyet Bayramınızı kutluyoruz.

Ece Miray KIŞLA
Mekatronik ve Makine Mühendisliği

Mehmet AVCI
Mekatronik ve Makine Mühendisliği

Kazım Batuhan ECEVİT
Elektrik-Elektronik Mühendisliği

Muharrem TOPÇU
Makine Mühendisliği

Nevzat ÇAVDAR
Makine Mühendisliği

Bahadır ÇAKIR
Mekatronik Mühendisliği

Fatih GÜVEN
Elektrik-Elektronik Mühendisliği

Hamza ÖZTEL
Elektrik-Elektronik Mühendisliği

Atatürk'ün Son Ayları ve Hatay'ın Kurtuluşu

Atatürk 19 Mayıs törenlerinden ayrılırken Yugoslav Savaş Bakanı Mariçe veda ediyor.

20.05.1938 günü Hatay ile ilgili görüşmeler yapmak ve Fransa'ya mesaj vermek için Mersin'de.

Adana ve Mersin ziyaretlerinden sonra İstanbul'a geliyor. Haydarpaşa merdivenlerinde.

Savrona'da ilk gün (01.06.1938)

Savrona'da Hatay'ın bayrağını çiziyor.

İzlediği yoğun dış politika sonucu Fransa, Türk Ordusu'nun Hatay'a girişini onaylamak zorunda kalıyor.

Artık görev sona ermiştir. 19 Kasım 1938; cenaze İstanbul'dan ayrılmak üzere.

UNESCO GENEL KURULU KARARI

The General Conference,

Convinced that eminent personalities who worked for international understanding, co-operation, and peace, should serve as an example for future generations,

Recalling that the hundredth anniversary of the birth of Mustafa Kemal Atatürk, the founder of the Republic of Turkey, will be celebrated in 1981,

Bearing in mind that he was an exceptional reformer in all the fields coming within Unesco's competence,

Recognizing in particular that he was the leader of one of the earliest struggles against colonialism and imperialism,

Recalling that he set an outstanding example in promoting the spirit of mutual understanding between peoples and lasting peace between the nations of the world, having advocated all his life the advent of 'an age of harmony and co-operation in which no distinction would be made between men on account of colour, religion or race',

1. Decides that UNESCO shall co-operate on the intellectual and technical planes with the Turkish Government for the organization in 1980, at that Government's financial expense, of an international symposium designed to bring out various aspects of the personality and work of Atatürk, the founder of the Republic of Turkey, whose action was always directed towards the promotion of peace, international understanding and respect for human rights;

2. Requests the Director-General to take the necessary steps for the implementation of this resolution.

UNESCO Genel Konferansı;

Uluslararası anlayış işbirliği ve barış yolunda çalışmış üstün kişilerin gelecek kuşaklar için örnek olacakları inancıyla,

Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün doğumunun 100. yıldönümünde, 1981 yılında anılacağını hatırlatarak,

UNESCO'nun ilgilendiği tüm alanlarda olağanüstü bir reformcu olduğunu göz önünde tutarak,

Özellikle sömürgecilik ve emperyalizme karşı en önce açılan savaşların ilk liderlerinden biri olduğunu kabul ederek,

Dünya ulusları arasında karşılıklı anlayışın, sürekli barışın kurulması için çalışmalarının olağanüstü bir örnek olduğunu ve tüm yaşamı boyunca insanlar arasında hiçbir renk, din ve ırk ayrımını gözetmeden, bir uyum ve işbirliği çağının doğacağına olan inancını anımsatarak,

Eylemlerini her zaman barış, uluslar arası anlayış ve insan haklarına saygı yönünden yapmış olan Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurucusu Atatürk'ün kişiliğini ve eserinin çeşitli yönlerini ortaya çıkarmak üzere, 1980 yılında yapılacak sempozyum hazırlıkları için Türk Hükümeti ile UNESCO'nun işbirliği yapmasına karar verilmiştir."

(27 Kasım 1978)

ATATÜRK'ÜN VASIYETİ

...

Atatürk'ün not ettirdiklerini Avukat Yargı ile birlikte, müsvette vasiyet haline getirirler. Soyak bu müsvetteyi daha sonra büyük harflerle daktiloda yazar ve elyazısıyla yazması için Atatürk'e sunar. Atatürk metni dikkatle inceler, "Derhal yazalım, kapıyı kapa, içeri kimse girmesin!" der.

Şimdi yatağın ortasında oturmaktadır. Önüne ayaklı yemek tablasını çekmiş, yazı masası gibi kullanmaktadır. Yazmaya başlar. Hasan Rıza, yatağın sağ yanında, ayakta durmaktadır.

Çok sakindir. Sanki bir dostuna göndereceği notu kaleme alıyor gibidir. Ama dikkatlidir. Zaman zaman yazdıklarını bir kez daha okuyup, bazı sözcükleri çizer, sadeleştirir, yeniden yazar. Manevi kızlarının isimlerini belirtirken bakar ki hepsinin soyadları var ama Afet'in yok. Afet üzülmüş diye hepsini sadece ismen belirtir, soyadlarının üstlerini çizer. Sabiha hariç. Çünkü ondaki "Gökçen", bir soyaddan ziyade yaptığı görevden dolayı verilmiş bir unvan gibidir. Bir maddede "vefatlarına kadar" diye bir ifade geçmektedir. Çizer, "yaşadıkları sürece" olarak düzeltir. Bir vasiyette de olsa kimseye ölümü hatırlatmak istemez. Oysa kendisi ölüme bir soluk mesafededir. Kız kardeşi Makbule'nin oturduğu eve ilişkin olan maddede "ikametine müsaade edilecektir" şeklinde olan hükmü, "emrinde kalacaktır" şeklinde düzeltir. Ancak Makbule evlenir de çocuğu olursa, bu ev miras yoluyla çocuğuna geçemez. Çünkü Atatürk o evi millete (Hazineye) bağışlamıştır.

Bir ara Soyak, dinlenmesi için ara vermesini rica eder, "Hayır hayır, başladık bitirelim" yanıtını verir. Sonunda Vasiyetname şu şekli alır:

"Taşınır ve taşınmaz mallarımı Cumhuriyet Halk Partisine aşağıdaki şartlarla, terk ve vasiyet ediyorum:

1. Para ve hisse senetleri, şimdiki gibi, İş Bankası tarafından faizlendirilecektir.
2. Her seneki faizden, bana nispetleri şerefi saklı kaldıkça, yaşadıkları müddetçe, Makbule'ye ayda bin, Afet'e 800, Sabiha Gökçen'e 600, Ülkü'ye 200 lira ve Rukiye ile Nebile'ye şimdiki yüzer lira verilecektir.
3. Sabiha Gökçen'e bir ev de alınabilecek ayrıca para verilecektir.
4. Makbule'nin yaşadığı müddetçe Çankaya'da oturduğu ev de emrinde kalacaktır.
5. İsmet İnönü'nün çocuklarına yüksek öğrenimlerini tamamlamaları için muhtaç olacakları yardım yapılacaktır.
6. Her sene faizden arta kalan miktar yarı yarıya, Türk Tarih ve Dil Kurumlarına tahsis edilecektir. "

Vasiyetname 6 Ekim 1938 günü Dolmabahçe Sarayı'na çağrılan İstanbul Altıncı Noteri'ne Atatürk tarafından teslim edilmiştir. Bu esnada Dr. Neşet Ömer İrdelp ve Hasan Rıza Soyak da yanlarındadır.

Atatürk Notere yaptığı ikramlardan sonra, gayet soğukkanlı bir şekilde, sigara masasının üzerinde duran kapalı zarfı uzatır ve; "Bu benim vasiyetnamemdir. İcap ettiği zaman lütfen kanuni muamelesini yaparsınız!..." der. Noter zarfı alır ve odadan ayrılır. Vasiyetname Ankara Üçüncü Sulh Hukuk Hâkimliği'nce, 28 Kasım 1938 günü açılacaktır.

(Orhan Çekiç'in "1938-Son Yıl" kitabından alınmıştır)

ONUNCU YIL NUTKU

Türk Milleti!

Kurtuluş savaşına başladığımızın 15'inci yılındayız. Bugün cumhuriyetimizin onuncu yılını doldurduğu en büyük bayramdır. Kutlu olsun!

Bu anda büyük Türk milletinin bir ferdi olarak bu kutlu güne kavuşmanın en derin sevinci ve heyecanı içindeyim.

Yurttaşlarım!

Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyeti'dir. Bundaki muvaffakiyeti Türk milletinin ve onun değerli ordusunun bir ve beraber olarak azimkârâne yürümesine borçluyuz. Fakat yaptıklarımızı asla kâfi göremeyiz. Çünkü daha çok ve daha büyük işler yapmak mecburiyetinde ve azmindeyiz. Yurdumuzu dünyanın en mâmur ve en medenî memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Millî kültürümüzü muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız. Bunun için, bizce zaman ölçüsü geçmiş asırların gevşetici zihniyetine göre değil, asrımızın sürat ve hareket mefhumuna göre düşünülmelidir. Geçen zamana nispetle, daha çok çalışacağız. Daha az zamanda, daha büyük işler başaracağız. Bunda da muvaffak olacağımıza şüphem yoktur. Çünkü, Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır. Türk milleti zekidir. Çünkü Türk milleti millî birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir. Ve çünkü, Türk milletinin yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda, elinde ve kafasında tuttuğu meşale, müspet ilimdir. Şunu da ehemmiyetle tebarüz ettirmeliyim ki, yüksek bir insan cemiyeti olan Türk milletinin tarihi bir vasfı da, güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki, milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, fitrî zekâsını, ilme bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini, millî birlik duygusunu mütemediyen ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek inkişaf ettirmek millî ülkümüzdür. Türk milletine çok yaraşan bu ülkü, onu, bütün beşeriyete hakikî huzurun temini yolunda, kendine düşen medenî vazifeyi yapmakta, muvaffak kılacaktır.

Büyük Türk Milleti, on beş yıldan beri giriştiğimiz işlerde muvaffakiyet vadeden çok sözlerimi işittin. Bahtiyarım ki, bu sözlerimin hiçbirinde, milletimin hakkımdaki itimadını sarsacak bir isabetsizliğe uğramadım. Bugün, aynı inan ve katiyetle söylüyorum ki, millî ülküye, tam bir bütünlükle yürümekte olan Türk milletinin büyük millet olduğunu bütün medenî âlem, az zamanda bir kere daha tanıyacaktır.

Asla şüphem yoktur ki, Türklüğün unutulmuş büyük medenî vasfı ve büyük medenî kabiliyeti, bundan sonraki inkişafı ile, âtinin yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır.

Türk Milleti!

Ebediyete akıp giden her on senede, bu büyük millet bayramını daha büyük şereflerle, saadetlerle huzur ve refah içinde kutlamayı gönülden dilerim.

Ne mutlu Türk'üm diyene!

29 Ekim 1933
M. Kemal Atatürk

TENTH YEAR SPEECH

The Turkish Nation!

The Turkish Nation!

We are in the 15th year since the beginning of the War of Independence.

Today is the day of celebration of the 10th Anniversary of our Republic. Congratulations! At this moment, as a member of the great Turkish Nation, I am very happy and excited that I have lived to see this great day.

My citizens!

We have accomplished many great things in a short period of time. The greatest and the basis of all is the Turkish Republic which is the result of Turkish courage and Turkish culture. The success in this is owed to the march of the Turkish Nation and its valuable army in unity. We cannot see our accomplishments as satisfactory, because we need and desire to do more and greater things.

We will escalate our country to the level of the most developed and civilized countries. We shall provide the Nation with the widest and best welfare tools and resources. We shall escalate our national culture above the level of contemporary civilization. For this, our measure of time should be based not on the lax mind of the past centuries but on the ideas of speed and motion of modern times. We will work more in relation to the past. We will do more in much shorter time. I do not doubt that we will succeed in this.

Because the character of the Turkish Nation is high, because Turkish Nation is industrious, Turkish Nation is intelligent. Because Turkish Nation has been able to overcome difficulties with unity. And because its torch on the road of progress and civilization is positive science.

I must emphasize that the historical character of the Turkish Nation is loving fine arts and excel in them. Therefore, it is our national ideal to empower and develop the high character, untiring industriousness, intelligence, devotion to science, love for the arts and national unity of our Nation with all our means. This ideal will make it successful in its duty of civilization in contributing to the real world peace of all humanity.

Great Turkish Nation!

During the 15 years you have heard many words of mine promising success in our deeds. I am happy to say, that I did not have any disappointment to shatter the nation's trust in me. Today, I am saying with the same faith and determination, that the civilized world will recognize the Turkish Nation as a great nation while it is walking to the national ideal in unity. I never doubt that the Turkish Nation will rise as a new sun on the horizon of civilization with its further development, with its forgotten civilized character and ability, with its national ideal.

Turkish Nation! In all of ten years into eternity, I wish with all my heart that you celebrate this great national day with greater pride, happiness, peace and prosperity. How happy is the one who says "I am a Turk".

29 Ekim 1933
M. Kemal Atatürk

GAZETE GEDİK

KÜNYE

İstanbul Gedik Üniversitesi

29 Ekim 10 Kasım 2020
Özel Sayı

ISSN:2148-6794

İmtiyaz Sahibi

T.C. İstanbul Gedik Üniversitesi
Adına

Rektör Prof. Dr. Nihat Akkuş

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Prof. Dr. Berin Ergin

Editör

Dr. Orhan Çekiç
Özgür Billur

Tasarım ve Mizanpaj

Ece Müldür

Kurumsal İletişim

Derya Can

Baskı Yeri

Armoni Nüans

Yukarı Dudullu Mah.
Tavukçuyolu Cd. Palak Sk.
No:3 Ümraniye / İstanbul

Sertifika No: 22823

Yazışma Adresi :

İstanbul Gedik Üniversitesi
Kartal Yerleşkesi
Cumhuriyet Mah. İlkbahar Sok.
No: 134876 Yakacık Kartal /
İstanbul

kurumsaliletisim@gedik.edu.tr

444 5 438

www.gedik.edu.tr

   gedikedu

Sonuna Kadar... Sonsuza Kadar...

İZİNDEYİZ

ANT

*Ne kimsenin ağacından koparılmış tek yaprak,
Ne kimseye verilecek bir avuç kuru toprak...
O toprak ki kutsalımız, biz ona "vatan" deriz,
Mustafa Kemal'den öğrendik, vatan bölünmez,
Böldürmedik... Böldürmeyiz...*

Orhan ÇEKİÇ